

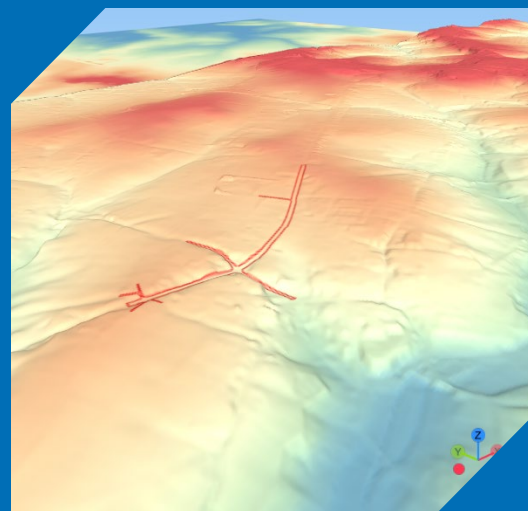

VELZEKE RUDDERSHOVE – N46 ARCHEOLOGIE NOTA

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS- HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

VELZEKE RUDDERSHOVE – N46

ARCHEOLOGIENOTA – 2023C317

ARNE VERBRUGGE, RUBEN PEDE & BART CHERRETTÉ

DOSSIERSAMENSTELLING

Arne Verbrugge

PROJECT

Beschrijving - Archeologienota (bureauonderzoek)

Projectcode: 2023C317

Projectnaam: 23-V-R-N46

SOLVA Archeologierapport 265

OPDRACHTHOUDER

SOLVA

Projectteam: Archeologie

Gentsesteenweg 1B

9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Tel: 053/64 65 20

info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA archeologisch depot

p/a Industrielaan 25b

9320 EREMBODEGEM

Tel: 053/64 65 36

archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2023/12.857/11

Kaft: hoogtemodel met de situering van het projectgebied.

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

INHOUDSTAFEL

1.1	PLANMATIGE CONTEXT	6
1.2	WETTELIJK KADER	8
1.3	VRAAGSTELLING	8
1.4	ONDERZOEKSMETHODE.....	8
1.5	RESULTATEN	8
2.1	BESCHRIJVEND GEDEELTE	10
2.2	ASSESMEN TRAPPORT	22
3.1	LITERATUUR.....	63
3.2	WEBSITES.....	64

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1	Overzicht van het projectgebied voor de archeologienota (rode rand en rode opvulling), met daarbinnen de zones die reeds geadviseerd zijn in het kader van archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259) weergegeven met de grijze vulling. De gele zone is de zone afgebakend voor een archeologische opgraving naar het programma van maatregelen van archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259).	7
Figuur 2	Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart (een gedetailleerde versie is te vinden in bijlage 1).	10
Figuur 3	Situering van het projectgebied op de bodemkaart (aangegeven met ster). Geel: zandleemstreek, rood: leemstreek (Databank Ondergrond Vlaanderen, geraadpleegd via WMS).	23
Figuur 4	Het projectgebied op het hoogtemodel.	23
Figuur 5	Het projectgebied op de topografische kaart.	24
Figuur 6	Het projectgebied op de topografische kaart (detail).	24
Figuur 7	Het projectgebied op het gewestplan.	25
Figuur 8	Het projectgebied op de quartairgeologische profieltypekaart.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 9	Het projectgebied op de tertiairgeologische profieltypekaart.	27
Figuur 10	Het projectgebied op het hoogtemodel.	28
Figuur 11	Situering van de hoogteprofielen.	28
Figuur 12	Hoogteprofielen.	30
Figuur 13	Het Digitale hoogtemodel in 2,5D met factor 4 overdrijving.	31
Figuur 14	Het Digitale hoogtemodel in 2,5D met factor 4 overdrijving : aanduiding van de zone met holle wegen (blauw) en een bedding/depressie (zwart) binnen het projectgebied (rood).	32
Figuur 15	Het projectgebied op de bodemerosiekaart.	36
Figuur 16	Het projectgebied op de kaart van bodemgebruik.	37
Figuur 17	Het projectgebied op een luchtbeeld uit 2021.	37
Figuur 18	Uitsnede van de kaart van J. Horenbault (1596) waarop de molen aan de Molenhoek staat afgebeeld, alsook de meeste huidige straten van het projectgebied.	39
Figuur 19	Kaart van J.-L. Bolé de Chamlay (1678) waarop de molen aan de Molenhoek wordt afgebeeld en de meeste straten binnen het projectgebied.	39
Figuur 20	Het projectgebied op de Villaretkaart.	40
Figuur 21	Het projectgebied op de Ferrariskaart.	40
Figuur 22	Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	41
Figuur 23	Het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	41
Figuur 24	Het projectgebied op de Poppkaart.	42
Figuur 25	Het projectgebied op de Centrale Archeologische Inventaris.	49
Figuur 26	Coupe en grondvlak op de weg 1 ter hoogte van perceel 791b (Rogge 1971, 145). 1 : bestrating moderne veldweg. 2-3 : colluvium. 4-6 : bedolven A-B-C-profiel. 7 : Romeinse weg (met vondsten uit 2 ^{de} helft 2 ^{de} eeuw). 8 : drainagegrachten. 9 : afvalkuil uit de 1 ^{ste} eeuw.	51
Figuur 27	Reconstructie van de vicus met aangetroffen sites (De Mulder & Rogge 1999, 11).	52
Figuur 28	Projectie van het onderzoeksgebied op de vicus (naar De Mulder & Rogge 1999, 11). De pijlen verwijzen naar de locatie van de zuidelijke grens van de vicus en de locatie van weg 1 volgens nieuwe inzichten.	52
Figuur 29	Opgegraven sites langsheen het projectgebied (schaal 1:1250) (deel 1) (voor een gedetailleerde versie zie bijlage 5).	55
Figuur 30	Opgegraven sites langsheen het projectgebied (schaal 1:1250) (deel 2) (voor een gedetailleerde versie zie bijlage 5).	56
Figuur 31	Opgegraven sites langsheen het projectgebied (schaal 1:1250) (deel 3) (voor een gedetailleerde versie zie bijlage 5).	57
Figuur 32	Deelzones afhankelijk van het archeologisch potentieel.	62

LIJST VAN FOTO'S

Foto 1	De Provinciebaan (N46) tussen de Slachthuisstraat en de Opstalstraat met aanduiding van bestaande nutsleidingen en riolering (R).	12
Foto 2	Molenweg met aanduiding van bestaande nutsleidingen en riolering. Zicht naar de N46.	13
Foto 3	Molenlos met aanduiding van bestaande nutsleidingen en riolering. Zicht naar de N46.	14
Foto 4	Zicht op de Molenlos en de Molenweg vanaf de N46 (14 april 2023).	14
Foto 5	(links) Zicht in de Molenlos naar het noorden, deel dat binnen het projectgebied valt (14 april 2023).	14
Foto 6	(rechts) Zicht in de Molenlos naar het zuiden, deel dat buiten het projectgebied valt (14 april 2023).	14
Foto 7	Kruispunt van de Windmolenstraat en de Lindebeekstraat met aanduiding van bestaande riolering. Zicht naar het noorden.	15
Foto 8	Zicht op de Windmolenstraat naar het noorden, ter hoogte van het noordelijkste punt van het projectgebied.	15
Foto 9	Opstalstraat met aanduiding van nutsleidingen. Zicht naar de N46.	16
Foto 10	Lieve Heerstraat met aanduiding van bestaande nutsleidingen en riolering. Zicht naar de N46.	16
Foto 11	Slachthuisstraat. Zicht naar de N46 (14 april 2023).	17
Foto 12	Zicht op perceel 790V (14 april 2023).	17
Foto 13	Zicht op de verbinding tussen de Kerklandstaat en de Lippenhovestraat.	18

Foto 14 Zicht vanaf de Doolbosweg naar het kruispunt van de N46 met de Lieve Heerstraat (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.	33
Foto 15 Zicht naar het westen vanaf het kruispunt van de N46 naar de Lieve Heerstraat (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.	33
Foto 16 Zicht naar het westen op de N46 in de richting van het kruispunt met de Lieve Heerstraat (14 april 2023) : rechts is de talud te zien.	33
Foto 17 Zicht naar het westen op de N46, centraal in het projectgebied (14 april 2023). Op dit deel lijkt er weinig tot geen erosie plaatsgevonden te hebben.	34
Foto 18 Zicht naar het westen op de N46, vanuit het oostelijke punt van het projectgebied (google maps april 2009) : de huidige rijweg bevindt zich lager dan de omliggende percelen.	34
Foto 19 De Opstalstraat in de richting van de N46 (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.	34
Foto 20 De Opstalstraat ter hoogte van het meest noordelijke punt van het projectgebied, zicht naar het noorden (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.	35
Foto 21 De Opstalstraat ter hoogte van het meest noordelijke punt van het projectgebied, zicht naar het zuiden (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.	35
Foto 22 Zicht vanaf de N46 naar de Lieve Heerstraat (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.	36
Foto 23 Luchtbeeld van de aanleg van de N46 ter hoogte van het kruispunt met de Lieve Heerstraat/Opstalstraat (Bron : Archeocentrum Velzeke).	43
Foto 24 Foto tijdens de grondwerken voor de aanleg van kruispunt van de N46 met de Opstal- en de Lieve Heerstraat (Bron : Archeocentrum Velzeke). Op deze foto is een profiel op het talud naast de rijweg zichtbaar, met daarin vastgestelde Romeinse sporen.	43
Foto 25 Zicht vanaf de N46 naar de Sint-Martinuskerk van Velzeke (Bron : Archeocentrum Velzeke).	44
Foto 26 Zicht naar het westen op de N46, centraal in het projectgebied (14 april 2023).	44
Foto 27 Zicht op de Molenhoek (google streetview feb. 2010)	45
Foto 28 Zicht op de Molenhoek (Bron : Archeocentrum). Op deze foto is de talud rechts van de Provinciebaan al zichtbaar.	45
Foto 29 Zicht op de Molenweg (Bron : Archeocentrum Velzeke). Deze weg is nog onverhard.	46
Foto 30 Zicht op de Molenweg (Google Streetview feb. 2010).	46
Foto 31 Zicht op de N46, zicht naar westen (Bron : Archeocentrum Velzeke). Op deze foto is reeds de talud zichtbaar aan de rechterzijde van de N46.	47
Foto 32 Zicht op de N46, zicht naar westen (Google Streetview april 2021).	47
Foto 33 Zicht op Velzeke met de Lieve Heerstraat op de voorgrond (Bron : archeocentrum Velzeke). Op deze foto is zeer duidelijk te zien dat de Lieve Heerstraat een holle weg is.	48
Foto 34 Romeinse weg aangetroffen in de Zwartestraat (perceel 786V) (bron : Archeocentrum Velzeke).	51

LIJST VAN BIJLAGES

NUMMER BIJLAGE	ONDERWERP	AANMAAKSCHAAL	AANMAAKDATUM	BRONVERMELDING
BIJLAGE 1	Bestaande toestand van het projectgebied met kadasterplan + bestaand profiel van N46	1:2000	22/05/2023	SOLVA
BIJLAGE 2	Ontworpen toestand van het projectgebied	1:500	Mei 2023	Studieburo Goegebeur
BIJLAGE 3	Dwarsprofielen van het projectgebied	1:500 en 1:50	April 2023	Studieburo Goegebeur
BIJLAGE 4	Ontworpen toestand : sleuf voor de nutsleidingen te centraliseren	1:500	April 2023	Studieburo Goegebeur
BIJLAGE 5	Het projectgebied tov Romeinse vicus	1:2000	22/05/2023	SOLVA
BIJLAGE 6	Ontworpen toestand op bestaande toestand	1:2000	22/05/2023	SOLVA
BIJLAGE 7	Potentieel per deelzone	1:2000	22/05/2023	SOLVA
BIJLAGE 8	Geplande proefputten	1:2000	22/05/2023	SOLVA

1 SAMENVATTING

1.1 PLANMATIGE CONTEXT

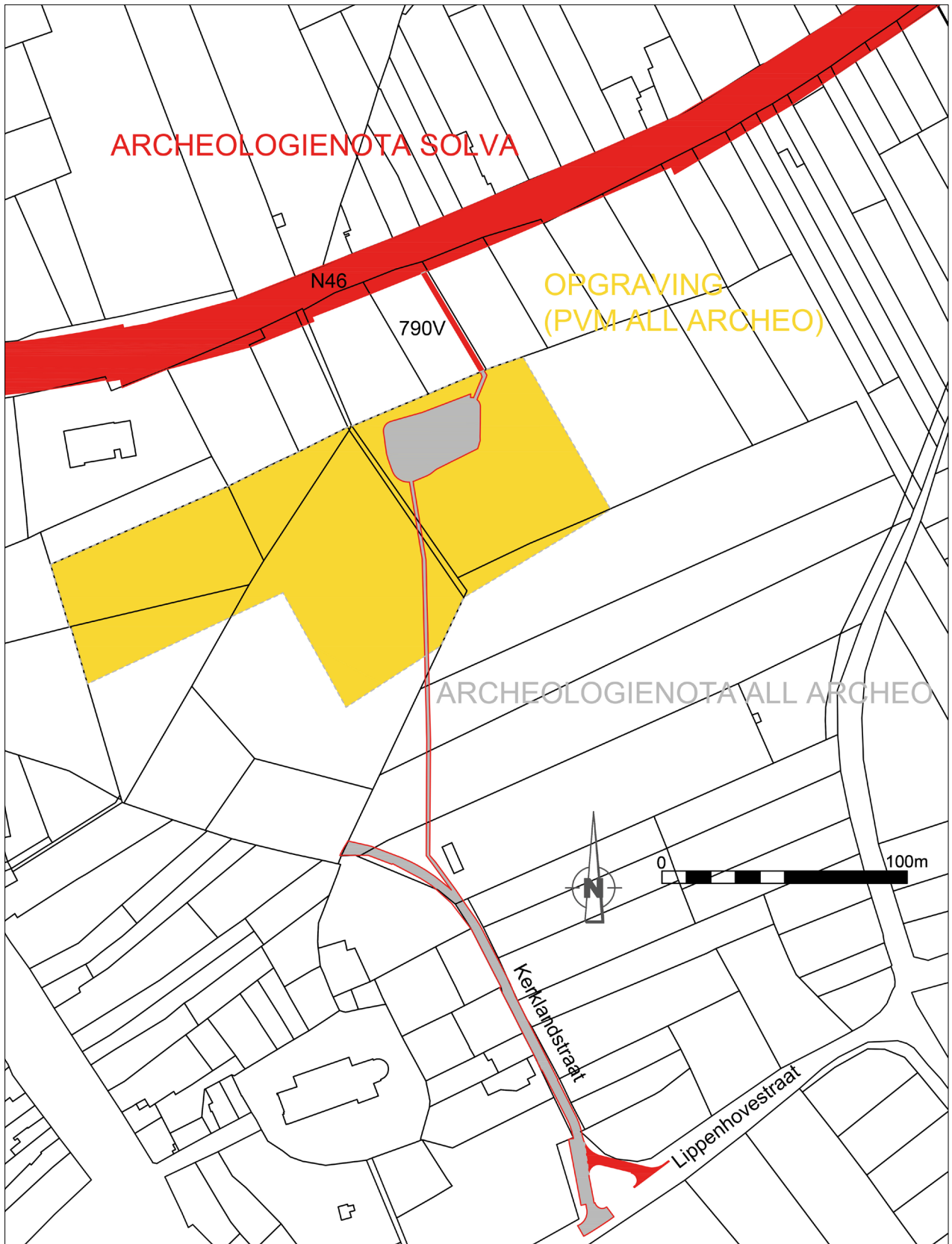
Onderwerp van deze archeologienota zijn wegenis- en rioleringswerken in Velzeke Ruddershove op de N46 (huisnummers 154 tot 308) en in verschillende zijstraten, namelijk de Slachthuisstraat, de Opstalstraat (tot huisnummer 13), de Lieve Heerstraat, de Molenlos (partim), de Molenweg (partim, tot huisnummer 4), de Windmolenstraat (partim), de Lindebeekstraat (partim) alsook in de Kerklandstraat tot aan de aansluiting met de Lippenhovestraat. Daarnaast behoort ook een bufferbekken tot het projectgebied, en de aansluiting van het bufferbekken met de nieuwe riolering in de N46 en de Kerklandstraat.

Een deel van het projectgebied was reeds onderwerp van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de aanleg van een nieuwe woonwijk aan de Zwartestraat. Het betreft de archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259) Velzeke-Ruddershove (Zottegem) – Zwartestraat, die een bureaustudie, een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek behelst.¹

De aanleg van het bufferbekken, de aansluiting van het bufferbekken met de Kerklandstraat, de heraanleg van de Kerklandstraat en de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel in de Kerklandstraat werden reeds geadviseerd in de bovenvermelde archeologienota. Het programma van maatregelen van de archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259) voorziet een opgraving ter hoogte van het bufferbekken en een deel van de rioleringsstreng tussen het bufferbekken en de Kerklandstraat. Voor de Kerklandstraat zelf werd geen vervolgadvisie geadviseerd. Deze zones worden verder niet behandeld binnen de voorliggende archeologienota. De adviezen worden overgenomen. Voor de achterliggende motivering van het advies verwijzen we naar het Verslag van Resultaten van de archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259).

Er zijn inmiddels echter **twee wijzigingen in de ontwerpplannen** doorgevoerd ten opzichte van het initiële ontwerpplan, dat onderwerp was van de archeologienota van de Zwartestraat. Het gaat enerzijds om de verbinding van het bufferbekken met de N46. Deze zal **niet** ter hoogte van de Julius Caesarweg liggen, maar zal op perceel 790V worden aangelegd. Ook wordt er nog een extra stukje van de rijbaan heraangelegd, ter hoogte van de Kerklandstraat en de Lippenhovestraat. **Voor deze laatste twee zones dient dus nog een advies te gebeuren** binnen deze archeologienota.

¹ Ferket, Reyns & Gyesbreghs 2021.

Figuur 1 Overzicht van het projectgebied voor de archeologienota (rode rand en rode opvulling), met daarbinnen de zones die reeds geadviseerd zijn in het kader van archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259) weergegeven met de grijze vulling. De gele zone is de zone afgebakend voor een archeologische opgraving naar het programma van maatregelen van archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259).

1.2 WETTELIJK KADER

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** voor riolerings- en wegeniswerken. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.²

1.3 VRAAGSTELLING

De zuidelijke zone (Kerklandstraat met de aansluiting op de Lippenhovestraat) van het projectgebied bevindt zich binnen de historische dorpskern van Velzeke-Ruddershove. Een groot deel van het projectgebied bevindt zich **binnen de gekende Romeinse vicus van Velzeke**, waar een **hoge densiteit aan bewoning** wordt verwacht.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Er wordt nagegaan of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

1.4 ONDERZOEKSMETHODE

Het uitgevoerde vooronderzoek omvatte een **bureauonderzoek**. Daartoe is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbaar georeferencieerd kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

1.5 RESULTATEN

Onderwerp van deze archeologienota zijn wegenis- en rioleringswerken in Velzeke Ruddershove op de N46 en in verschillende zijstraten, namelijk de Slachthuisstraat, de Opstalstraat, de Lieve Heerstraat, de Molenlos, de Molenweg, de Windmolenstraat, de Lindebeekstraat alsook in de Kerklandstraat tot aan de aansluiting met de Lippenhovestraat. Daarnaast behoort ook een bufferbekken tot het projectgebied, en de aansluiting van het bufferbekken met de nieuwe riolering in de N46 en de Kerklandstraat.

Velzeke en het gehucht Ruddershove zijn gelegen op een noordoost-zuidwest georiënteerd leemplateau, gelegen tussen de Molenbeek in het zuiden en de Passemarebeek in het noorden, en zijn daarom een goede locatie voor bewoning.

Het projectgebied ligt in een gebied dat reeds vrij sterk verstoord is bij de aanleg van wegenis, riolering en nutsleidingen. Het grootste gedeelte van het gebied is verhard. Op een aantal delen van het projectgebied vond een hoge graad van erosie plaats en werden zo holle wegen gecreëerd. Opvallend is de topografie rondom het westelijke deel van het projectgebied rondom de Provinciebaan. Daar is de Provinciebaan een diep ingesneden weg, die zich enkele meters diep insnijdt onder het niveau van de aanpalende percelen. De bedding is echter breder dan enkel de weg. Er wordt momenteel vermoed dat ook grootschalige leemontginning heeft plaatsgevonden in deze zone.

² Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

De oudste geattesteerde sporen in de nabijheid van het projectgebied zijn twee urnengravingen uit de late bronstijd en de vroege ijzertijd. Eén van de grafveldjes situeert zich binnen onderzoeksgebied. Het projectgebied ligt grotendeels binnen de Romeinse vicus van Velzeke, waar een dichte concentratie aan Romeinse sporen wordt verwacht. Op quasi alle aanpalende percelen van het projectgebied kwamen in het verleden Romeinse vondsten en/of sporen aan het licht. Het betreft bewoningssporen maar ook resten van ambachtelijke activiteiten, twee tempels en begravingen.

Minstens vanaf het midden van de 17de eeuw bestaat het grootste deel van het onderzoeksgebied uit verschillende **wegen**. De impact hiervan op het archeologisch erfgoed is momenteel nog moeilijk in te schatten.

Er worden verschillende **proefputten** geadviseerd om beter zicht op te krijgen op de verstoringsgraad. Op één locatie wordt een **opgraving** voorgesteld, namelijk ter hoogte van een urnengraving dat reeds deels verstoord is door oudere opgravingen. Vervolgens wordt voor tweede zone een **opgraving** geadviseerd (bufferbekken en een stuk rioleringsstreng). Deze laatste zone was reeds onderwerp van een andere archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259), waarin voor deze zone reeds een opgraving geadviseerd werd.

2 VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

2.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

Projectcode: 2023C317

Sitecode: 23-V-R-N46

Wettelijk depotnummer: D/2023/12.857/11

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Zottegem - Velzeke Ruddershove, N46 (huisnummers 154 tot 308), de Slachthuisstraat, de Opstalstraat (tot huisnummer 13), de Lieve Heerstraat, de Molenlos (partim), de Molenweg (tot huisnummer 4), de Windmolenstraat en de Lindebeekstraat (huisnummer 1), de Kerklandstraat en aansluiting met de Lippenhovestraat (**figuur 2 en bijlage 1**)

Bounding box:

punt 1: x=108242.6113 /y=175193.5967

punt 2: x= 109451.8079/ y=175652.1673

Kadastrale gegevens:

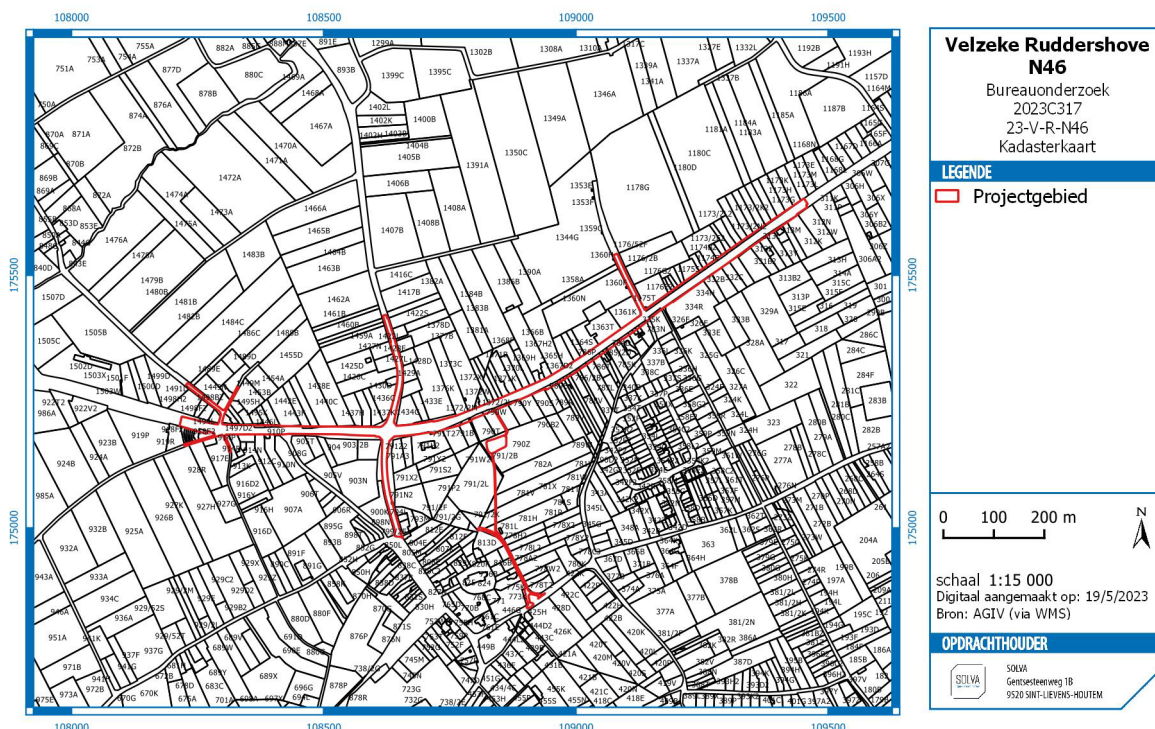
Zottegem afdeling 9/Velzeke-Ruddershove, sectie B, perceel 790V, 790Z, 791/2B, 791/2L, 782A, 781X, 781V, openbaar domein (**figuur 2 en bijlage 1**)

Betrokken actoren en specialisten:

- Erkend archeoloog: Arne Verbrugge
- Tekst: Arne Verbrugge
- Kaartmateriaal: Cateline Clement
- Redactie: Bart Cherretté

Wetenschappelijke advisering:

Archeocentrum Velzeke (overleg met Kurt Braeckman, Johan Deschieter & Tineke De Wandel op 14 april 2023 en met Johan Deschieter op 12 mei 2023) en telefonisch overleg met Guy De Mulder (5 mei 2023).

Figuur 2 Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart (een gedetailleerde versie is te vinden in bijlage 1).

2.1.1 AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN DE ARCHEOLOGIENOTA

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** voor riolerings- en wegeniswerken. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.³

2.1.2 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN

De bestaande en ontworpen toestand werd opgemaakt aan de hand van de beschikbare plannen van Studieburo Goegebeur (versie mei 2023) (**bijlagen 2 en 3**) en de KLIPplannen (23/03/2023). Voor info betreffende de ligging van de bestaande riolering en het huidige gabarit van de rijweg en de praktische uitvoering van de werken is advies ingewonnen bij het Studieburo Goegebeur en het Agentschap Wegen & Verkeer. De plannen van de huidige opbouw van de N46 zijn eveneens te vinden in **bijlage 1**. Er vond tevens een overleg plaats tussen SOLVA, opdrachtgever Stad Zottegem, en belanghebbende partijen Farys en het Agentschap Wegen & Verkeer (16/05/2023).

2.1.2.1 DE BESTAANDE TOESTAND

De bestaande toestand wordt weergegeven in **bijlage 1** en wordt hieronder apart per straat besproken.

- Provinciebaan (N46) (huisnummers 154 tot 308)

Het projectgebied beslaat ca. 1,3 km van de Provinciebaan (N46) met een breedte van ca. 18,50 m en bestaat momenteel uit een weg (opbouw ca. 70 cm) en één fietspad. Het fietspad grenst aan de noordelijke zijde van de Provinciebaan. Tussen de huizen en de weg liggen plaatselijk verharde opritten (beton of grindverharding), een voetpad, onverharde grasstukken, bushaltes of open grachten.

De **bestaande riolering bevindt zich buiten de rijwegzone**, ten noorden en zuiden van de weg : aan de noordelijke zijde is dit tussen de huizen en het fietspad, aan de zuidelijke zijde is dit tussen de rijweg en de huizen (**foto 1, bijlage 1**). De buis aan de noordelijke kant heeft een diameter van 40 cm, deze aan de zuidelijke kant een diameter van 60 cm. De dieptes van de buizen liggen op maximaal 2,29 m onder het maaiveld ter hoogte van de westelijk deel van het projectgebied (= ten westen van de Lieve Heerstraat); tot 2,35 m diep op het centrale gedeelte (= tussen de Lieve Heerstraat en de Slachthuisstraat) en tot ca. 0,8 m diep op het oostelijke gedeelte (= ten oosten van de Slachthuisstraat).

Er zijn onderbrekingen in de riolering volgens de beschikbare plannen :

- o Op het westelijke uiteinde staat over een afstand van ca. 33 m zowel op de KLIP- als de ontwerpplannen geen bestaande riolering weergegeven. Maar hoogst waarschijnlijk loopt de riolering daar wel door.
- o Aan de zuidelijke rand van de N46, tussen de Molenlos en de Lieve Heerstraat, staat voor het grootste deel geen riolering aangegeven. Hier is een open gracht aanwezig wat de afwezigheid kan verklaren.

³ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

In de zones tussen de rijweg en de huizen liggen zowel aan de noordelijk als aan de zuidelijke kant van de baan verschillende nutsleidingen : telecommunicatie (ca. 60 cm diep), elektriciteit (ca. 80 cm diep), aardgas (ca. 80 cm diep) en drinkwater (ca. 1 m diep)⁴.

Foto 1 De Provinciebaan (N46) tussen de Slachthuisstraat en de Opstalstraat met aanduiding van bestaande nutsleidingen en riolering (R).

Concluderend kan gesteld worden dat ter hoogte van de huidige rijbaan van de N46 enkel de huidige verharding (ca. 70 cm) aanwezig is, en dat op dieper gelegen niveaus weinig nutsleidingen aanwezig zijn. Dit is anders voor de zones tussen de rijweg en de huizen : daar bevindt zich de huidige riolering, alsook talrijke andere nutsleidingen. In deze zones kan bijgevolg een grote graad aan verstoring verwacht worden.

- **Molenweg**

Het projectgebied beslaat ca. 70 m van de Molenweg. Dit gedeelte bestaat uit een kleine kasseiweg. Er ligt een bestaande riolering, centraal onder de weg. De buis van de bestaande riolering heeft een diameter van 30 cm en bevindt zich op een diepte tussen 1,71 m tot 1,04 m onder het huidige maaiveld. Het projectgebied is hier 3,20 m breed. Volgens de KLIP- en ontwerpplannen is niet overal riolering aanwezig in de Molenweg. Zo ligt er geen riolering over een afstand van 18 m is aan het westelijke uiteinde van het projectgebied.

Tussen de riolering en huizen aan de oostelijke zijde van deze weg liggen ook nog andere nutsleidingen, met name voor drinkwater en elektriciteit.

Hier kan uit opgemaakt worden dat de bodem onder de Molenweg al vrij sterk geroerd is door de aanleg van verschillende nutsleidingen in het verleden. Gezien de beperkte breedte van de weg, blijven weinig tot geen onaangeroerde stukken over. Enkel voor de eerste 18 m aan het westelijke uiteinde : daar zouden onder de huidige wegverharding geen nutsleidingen aanwezig zijn. Maar in dit gedeelte wordt ook geen nieuwe riolering aangelegd (zie verder).

⁴ Informatie uit de KLIP-planaanvraag.

Foto 2 Molenweg met aanduiding van bestaande nutsleidingen en riolering. Zicht naar de N46.

- **Molenlos**

Binnen het projectgebied is de eerste 35 m van de Molenlos opgenomen. De breedte van het projectgebied is hier 3,6 m. Ter hoogte van het projectgebied is er volgens de KLIP- en ontwerpplannen **geen riolering** aanwezig. Er is een leiding voor drinkwater (diam. 8 cm) op een diepte van ca. 1 m onder het maaiveld aanwezig, ter hoogte van de oostelijke huizenwand. Aan de westelijke rand zijn kabels voor digitale communicatie aanwezig (diam. 5 cm) tot 1 m diep.

Het verbindingsstuk tussen de Molenweg en de Molenlos, naast de N46 is sterk vergraven voor nutsleidingen.

Behalve de aanleg van enkele kleinschalige nutsleidingen, is de ondergrond ter hoogte van de Molenlos nog vrij ongeroerd.

Foto 3 Molenlos met aanduiding van bestaande nutsleidingen en riolering. Zicht naar de N46.

Foto 4 Zicht op de Molenlos en de Molenweg vanaf de N46 (14 april 2023).

Foto 5 (links) Zicht in de Molenlos naar het noorden, deel dat binnen het projectgebied valt (14 april 2023).

Foto 6 (rechts) Zicht in de Molenlos naar het zuiden, deel dat buiten het projectgebied valt (14 april 2023).

- **Windmolenstraat**

Binnen het projectgebied is ca. 85 m van de Windmolenstraat aanwezig. De breedte van de weg is 6 m, maar ten noorden van de kruising van de Lindebeekstraat, versmalt de weg aanzienlijk tot 3 m. De riolering (buis met diam. 40 cm) uit de Molenweg steekt de Provinciebaan over en loopt vervolgens doorheen de Windmolenstraat. Deze loopt van vrij centraal onder de weg tot aan de rand van de baan, op een diepte tot 2,29 m ter hoogte van het kruispunt met de Lindebeekstraat; en 1,90 m diep op het uiterste noorden van de Windmolenstraat binnen het projectgebied. Op de KLIP plannen staat echter geen riolering aangegeven in de Windmolenstraat, ten noorden van het kruispunt met de Lindebeekstraat. Op de ontwerpplannen staat wel riolering aangegeven. Er zijn ook nog andere nutsleidingen aanwezig, met name voor drinkwater, gas en elektriciteit. Deze liggen aan de westelijke zijde van de straat.

Foto 7 Kruispunt van de Windmolenstraat en de Lindebeekstraat met aanduiding van bestaande riolering. Zicht naar het noorden.

Foto 8 Zicht op de Windmolenstraat naar het noorden, ter hoogte van het noordelijkste punt van het projectgebied.

We kunnen besluiten voor de Windmolenstraat dat de zones naast de rijbaan sterk verstoord zijn door de aanleg van bestaande nutsleidingen. Daarnaast is ook een stuk onder van de rijbaan verstoord door de aanleg van de huidige riolering.

- **Lindebeekstraat**

De Lindebeekstraat takt aan op de Windmolenstraat. De eerste 100 m van de Lindebeekstraat is binnen het projectgebied opgenomen. De baan is hier ca. 6 m breed. Er is riolering aanwezig die van vrij centraal tot aan de rand van de baan verloopt op een diepte van 1,04 tot 2,29 m onder het maaiveld. Er zijn ook nog andere nutsleidingen aanwezig, met name voor drinkwater, gas en elektriciteit. Deze liggen tussen de baan en de huizen, zowel aan de noordelijke als de zuidelijke kant.

We kunnen besluiten voor de Lindebeekstraat dat de zones naast de rijbaan sterk verstoord zijn door de aanleg van nutsleidingen. Daarnaast is ook een stuk van de rijbaan verstoord door de aanleg van de huidige riolering.

- **Opstalstraat**

Er is ongeveer 230 m van de Opstalstraat aanwezig binnen het projectgebied. De straat heeft een breedte van 10 m. De baan bestaat uit een rijweg en twee voetpaden. De huidige riolering bevindt zich volgens de KLIP-plannen voornamelijk onder het voetpad aan de oostelijke kant van de rijbaan, maar op één plaats ligt de riolering centraal onder de weg. Het betreft een buis met diam. van 40 cm. Ten noorden van het projectgebied ligt de buis op ca. 70 cm diep onder het maaiveld, ten zuiden ca. 1,33 m diep. Er zijn verder nog nutsleidingen aanwezig voor drinkwater, gas en telecommunicatie onder beide voetpaden.

Foto 9 Opstalstraat met aanduiding van nutleidingen. Zicht naar de N46.

We kunnen besluiten voor de Opstalstraat dat de zones onder de voetpaden sterk verstoord zijn door de aanleg van nutsleidingen. Daarnaast is ook een beperkt deel onder de rijbaan verstoord door de aanleg van de huidige riolering.

- **Lieve Heerstraat**

De Lieve Heerstraat is volledig opgenomen in het projectgebied en is ca. 200 lang en 10 m breed. De rijweg is geflankeerd door twee voetpaden. De huidige riolering bevindt zich hoofdzakelijk onder het voetpad aan de oostelijke kant van de baan. De buis ligt op een diepte van 1,73 m tot 2,13 m onder het huidige maaiveld. Op de KLIP-plannen wordt ook onder het voetpad aan de westelijke zijde riolering weergegeven, maar enkel voor de meest zuidelijke 50 m van het projectgebied. Er zijn verder nog nutsleidingen aanwezig voor drinkwater, gas, elektriciteit en telecommunicatie onder beide voetpaden.

We kunnen besluiten voor de Lieve Heerstraat dat de zones onder de voetpaden sterk verstoord zijn door de aanleg van nutsleidingen. Daarnaast is ook een zeer beperkt deel van de rijbaan verstoord door de aanleg van de huidige riolering.

Foto 10 Lieve Heerstraat met aanduiding van bestaande nutsleidingen en riolering. Zicht naar de N46.

- **Slachthuisstraat**

De Slachthuisstraat zit over een afstand van 130 m vevat in het projectgebied en heeft een breedte van 8 m. Enkel de rijbaan is verhard. Aan de westelijke rand loopt (deels) een open gracht. De bestaande riolering bevindt zich aan de rechterzijde van de baan. Hier staat op het plan een buis met diam. van 40 cm aangegeven, over een diepte 82 tot 89 cm onder het maaiveld. Aan beide randen van de straat zijn nutsleidingen aanwezig met name elektriciteit, drinkwater, telecommunicatie en aardgas.

We kunnen besluiten voor de Slachthuisstraat dat de zones flankerend aan de rijbaan sterk verstoord zijn door de aanleg van nutsleidingen.

Foto 11 Slachthuisstraat. Zicht naar de N46 (14 april 2023).

- **Perceel 790V**

Momenteel is deze zone onverhard en beplant.

Foto 12 Zicht op perceel 790V (14 april 2023).

- **Bufferbekken en rioleringsstreng tussen het bufferbekken en de Kerklandstraat**

Zie archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259)

- **Kerklandstraat**

Zie archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259)

- **Verbinding tussen de Kerklandstraat en de Lippenhovestraat**

Deze verbinding bestaat uit een verharde weg.

Foto 13 Zicht op de verbinding tussen de Kerklandstaat en de Lippenhovestraat.

2.1.2.2 DE ONTWERPEN TOESTAND

Het ontworpen plan is te vinden in **bijlagen 2-3**. De ontworpen toestand van de riolering, geprojecteerd op de bestaande toestand, is te vinden in **bijlage 6**. De dieptes van de geplande buizen worden weergegeven in **Tabel 1**.

- Algemeen

- o De heraanleg van **de verharding ligt binnen het bestaande gabarit** van de huidige verharding. Bij de **Lieve Heersstraat en de Opstalstraat wordt het gabarit enigszins verbreed** door de aanleg van fiets- en voetpaden (zie grondplan in **bijlage 2**).
- o Voor de aanleg van de riolering zullen **geén werfzones** aangelegd worden.
- o De breedtes van de aanleg sleuven voor de rioleringsbuizen zijn te raadplegen in onderstaande tabel.

Diameter	diepte 1-2m	diepte 2-3m	diepte >3m
250 mm	1,15 m	1,35 m	1,75 m
400 mm	1,31 m	1,51 m	1,91 m
500 mm	1,44 m	1,64 m	2,04 m
600 mm	1,57 m	1,77 m	2,17 m
700 mm	1,69 m	1,89 m	2,29 m

Tabel 1 Uittreksel uit het standaardbestek 250, hoofdstuk 7:1.1.2.1.A (Studieburo Goegebeur)

- Provinciebaan (N46) (huisnummers 154 tot 308)

De geplande werken omvatten het vervangen van de huidige wegenis, het aanleggen van voet- en fietspaden, opritten en het vervangen van de reeds bestaande riolering door een gescheiden rioleringsstelsel (RWA en DWA). De verharding van de rijweg zal in opbouw 69 cm dik zijn (zie profielen in **bijlage 3**). Voor het aanplanten van bomen (plaatselijk) zal een sleuf van 2 m breed gegraven worden met een diepte van ca. 0,5 m.

De nieuwe **RWA-riolering** komt centraal onder de rijweg te liggen. **Hierbij zullen ongeroerde zones worden aangesneden**. Er worden twee nieuwe **DWA-leidingen** aangelegd, **ter hoogte van de bestaande leidingen**, namelijk in de zones tussen de rijbaan en de huizen. In het centrale gedeelte van het onderzoeksterrein loopt de nieuwe RWA-leiding over een afstand van 280 m ongeveer wel op dezelfde plaats als de bestaande leiding. Op het westelijke deel van het projectgebied wordt over een lengte van 80 m geen nieuwe RWA-leiding aangelegd, maar wordt deze via een bestaande open gracht geleid. Dit houdt in dat er over een lengte van ca. 940 m een nieuwe RWA-leiding wordt aangelegd in grotendeels niet-verstoorde zones.

De nieuwe DWA-leidingen zullen bestaan uit een buis met een diam. van 25 cm. De diepte van de nieuwe buis situeert zich voor de zuidelijke buis tussen ca. 1,50 m en 2,50 m onder het maaiveld de buis aan de noordelijke zijde zal op een diepte van ca. 1,80 tot 2,40 m onder het maaiveld⁵. Hiervoor zal een aanleg sleuf van ca. **1,35 m breed en tot 2,70 m** diep worden gegraven.

De nieuwe RWA-leiding zal bestaan uit een buis met een diam. van 40 cm, de diepte varieert van ca. 1,30 m tot 1,87 m diep. Hiervoor zal een aanleg sleuf van ca. **1,51 m breed tot ca. 2 m** diep worden gegraven.

Ter hoogte van de Provinciebaan worden de bestaande nutsleidingen (uitgezonderd de riolering) gecentraliseerd aan de noord- en zuidzijde van de baan, tussen de rijbaan en de huizen. Dit is de geelgroene stroken op het plan in **bijlage 4**. Dit kunnen zowel oude leidingen zijn die naar die zone moeten worden verplaatst of nieuw aan te leggen leidingen die daar komen te liggen. Deze sleuf zal een breedte hebben van ca. **1 m** met een maximum diepte van **1,2 m** t.o.v. het maaiveld.

- **Molenweg**

De geplande werken omvatten het vervangen van de huidige wegnis en het vervangen van de reeds bestaande riolering door een gescheiden rioleringsstelsel (RWA en DWA). De opbouw van de weg zal 60 cm dik zijn. De nieuwe RWA riolering komt ter hoogte van huidige riolering. Op het westelijke uiteinde van de weg, waar momenteel geen riolering ligt, zal ook geen nieuwe riolering komen.

- **Molenlos**

De geplande werken omvatten het vervangen van de huidige wegnis en het aanleggen een DWA-leiding. De opbouw van de weg zal 52,5 cm dik zijn.

- **Windmolenstraat en de Lindebeekstraat**

De geplande werken omvatten het vervangen van de huidige wegnis en het vervangen van de reeds bestaande riolering door een gescheiden rioleringsstelsel (RWA en DWA). De opbouw van de weg zal 60 cm dik zijn.

- **Opstalstraat en Lieve Heerstraat**

De geplande werken omvatten het vervangen van de huidige wegnis en voetpaden en het vervangen van de reeds bestaande riolering door een gescheiden rioleringsstelsel (RWA en DWA). De opbouw van de weg zal 60 cm dik zijn.

- **Slachthuisstraat**

De geplande werken omvatten het vervangen van de huidige wegnis en het vervangen van de reeds bestaande riolering door een gescheiden rioleringsstelsel (RWA en DWA). De opbouw van de weg zal 72 cm dik zijn.

- **Perceel 790V**

De geplande werken omvatten de aanleg van een riolerings sleuf voor een RWA-leiding met een diameter van 70 cm. De riolering zal op 1,40 m tot 1,56 m onder het maaiveld liggen. De aanleg sleuf zal 1,69 m breed zijn.

- **Bufferbekken en rioleringsstreng tussen het bufferbekken en de Kerklandstraat**

Deze zone situeert zich ten dele in een omgeving waar ook werken worden uitgevoerd in kader van een verkaveling. In kader van deze verkaveling werd al eerder een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd en een opgraving geadviseerd. Zie archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259)

Bijkomend wordt een bufferbekken met gekoppelde rioleringstreng (perceel 790 V) voorzien. Deze werken werden nog niet eerder geadviseerd en zijn onderwerp van voorliggende archeologienota en bijhorend programma van maatregelen. De riolering komt op 3,7 m onder het maaiveld te liggen. Het bufferbekken wordt ingegraven tot op een diepte van 2,7 m onder het maaiveld.

Zie ontwerpplan in **bijlage 2**.

⁵ De diepte is het waterniveau in de buis, er dient nog een buffer van minstens 20 cm dieper bijgerekend te worden.

- **Kerklandstraat**

Zie archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259) + ontwerpplan in **bijlage 2**.

- **Verbinding tussen de Kerklandstraat en de Lippenhovestraat**

Het wegdek wordt vernieuwd. Er komt geen nieuwe riolering.

Samenvattend is hieronder een vergelijkingstabel weergegeven met de dieptes van de huidige riolering en de dieptes van de nieuwe riolering :

	bestaande toestand		ontworpen toestand					
	min.	max.	RWA			DWA		
min.			max.	buffer (+ 0,25)	min.	max.	buffer (+ 0,25)	
diepte								
Provinciebaan	0,8	2,35	1,3	1,87	2,12	1,5	2,5	2,75
Molenweg	1,04	1,71	1,84	2,14	2,39	1,59	2,57	2,82
Molenlos	geen	geen	1,72	2,57	2,82	niet	niet	niet
Windmolenstraat	1,9	2,29	1,59	1,95	2,2	1,96	2,04	2,29
Lindebeekstraat	1,04	2,29	1,3	2,9	3,15	1,28	2,65	2,9
Opstalstraat	0,7	1,33	1,53	1,7	1,95	1,9	1,95	2,2
Lieve Heerstraat	1,73	2,13	1,63	1,67	1,92	1,78	1,96	2,21
Slachthuisstraat	0,82	0,89	1,57	1,72	1,97	1,63	2,05	2,3
Perceel 790 V	geen	Geen	1,40	1,56	1,81	niet	niet	niet
Bufferbekken-Kerklandstraat	geen	Geen	3,5	3,7	3,95	niet	niet	niet

Tabel 2 Dieptes van de bestaande riolering en de geplande riolering.

2.1.3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

2.1.3.1 VRAAGSTELLING

Het bureauonderzoek ten behoeve van de vergunningsaanvraag voor de wegenis- en rioleringswerken heeft tot doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Welke gebruiksevolutie kende het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?
- Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

2.1.3.2 DE RANDVOORWAARDEN

Niet van toepassing.

2.1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK

2.1.4.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODEN EN –TECHNIEKEN

STRATEGIE

In deze nota wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd **voor een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden**. Dit type onderzoek heeft als bijkomend doel de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen.

Dit bureauonderzoek moet uiteindelijk leiden tot een gemotiveerd advies of, en welke, maatregelen van verder vooronderzoek (met of zonder ingreep in de bodem) op het projectgebied noodzakelijk zijn.

METHODEN EN TECHNIEKEN

Met het oog op een gemotiveerd advies is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbare georeferentie kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

2.1.4.2 ORGANISATIE VAN HET BUREAUONDERZOEK

Alle hieronder vernoemde bronnen zijn geconsulteerd door de archeoloog Arne Verbrugge. Opmaak van de figuren en de georeferentie geschiedde door Cateline Clement. Inhoudelijke afwegingen en keuzes zijn in overleg geschied tussen Arne Verbrugge, Ruben Pede, Bart Cherretté en het Archeocentrum Velzeke.

2.1.4.3 ASPECTEN WAARVOOR ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING WERD INGEROEPEN

Advies van het Archeocentrum Velzeke werd ingewonnen voor inhoudelijke vraagstellingen.

2.1.4.4 MOTIVERING VAN DE GESELECTEERDE BRONNEN

Tijdens het bureauonderzoek is een analyse gemaakt van de **bodemsoorten**. Daarnaast werd onderzocht waar mogelijk afgedekte bodems en/of resten uit de prehistorie of jongere periodes kunnen verwacht worden. De aardkundige gegevens zijn online opgezocht via de Bodemverkenner (www.dov.vlaanderen.be) en de Geopunt-kaart (www.geopunt.be), de kaarten zelf zijn geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van deze kaarten is de Databank Ondergrond Vlaanderen.

Het belangrijkste beschikbare **historisch kaartmateriaal** is vooral geraadpleegd om de grondgebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Deze informatie uit het historische kaartmateriaal kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel oudere bodemarchief. Het historisch kaartmateriaal is georeferentie geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van het kaartenmateriaal is het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen.

Voor het archeologisch kader is de Centrale Archeologische Inventaris (**CAI**) geraadpleegd, alsook de beschikbare literaire bronnen.

De **ontwerpplannen** zijn door de Gemeente Zottegem en Studieburo Goegebeur ter beschikking gesteld.

Alle gegevens werden hierna samengebundeld in voorliggende archeologienota.

2.2 ASSESTRAPPORT

2.2.1 METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA

Het assessmentrapport omvat alle informatie afkomstig uit het **bureauonderzoek**: dit zijn alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal en bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Vanuit deze assessment van het plangebied moet een goede motivering mogelijk zijn over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen maatregelen.

Een waardevol assessment van het archeologisch potentieel van een projectgebied op basis van een bureauonderzoek is enkel mogelijk indien de bronnen voldoende en afdoende relevante gegevens opleveren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Bij afwezigheid of onvoldoende data zijn bijkomende maatregelen nodig om tot een correcte inschatting voor het projectgebied te komen.

2.2.2 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Alle gegenereerde data die in het kader van deze archeologienota tot stand komen, worden door **SOLVA** digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-up’t en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de **SOLVA**-Archeologiedatabank raadpleegbaar. Een conservatie-assessment voor vondsten of stalen is bij dit bureauonderzoek niet van toepassing.

2.2.3 DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN ZIJN OMGEVING

2.2.3.1 ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING

Zottegem is gesitueerd in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen, in de leemstreek. Het projectgebied situeert zich in deelgemeente Velzeke-Ruddershove, ten noordwesten van stad Zottegem.

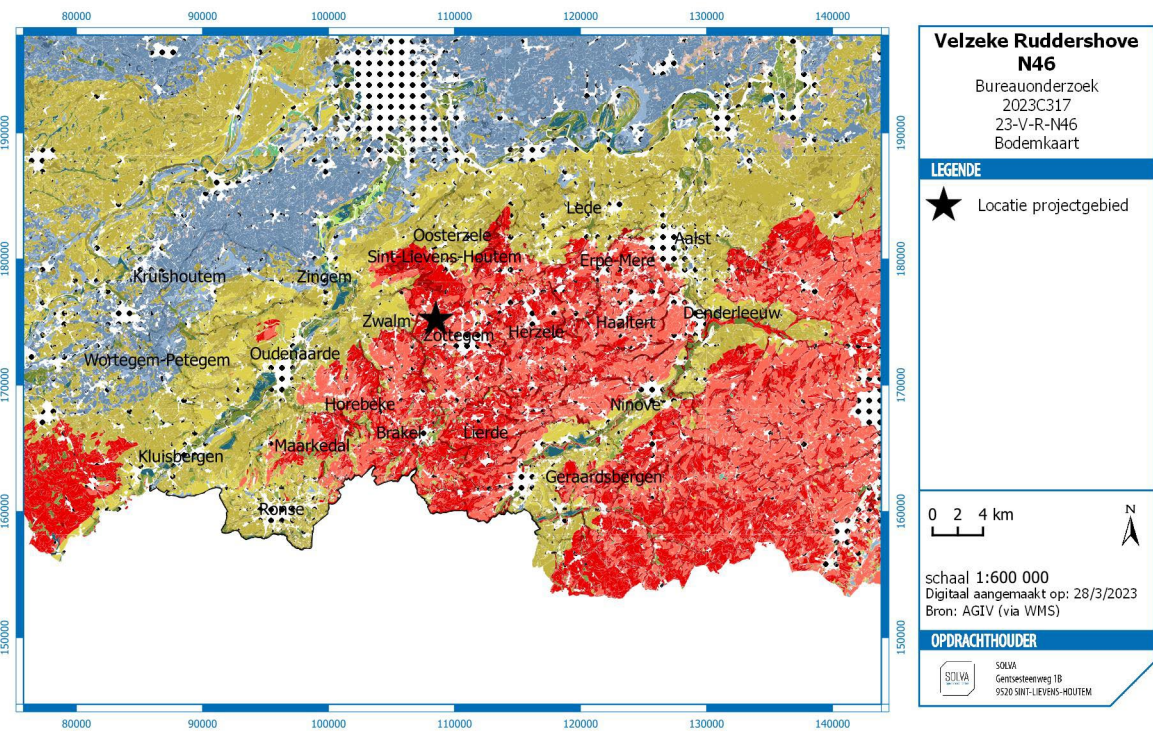
2.2.3.2 AARDKUNDIGE EN HYDROGRAFISCHE SITUERING

2.2.3.2.1 ALGEMENE GEOLOGISCHE EN GEOMORFOLOGISCHE SCHETS VAN DE REGIO⁶

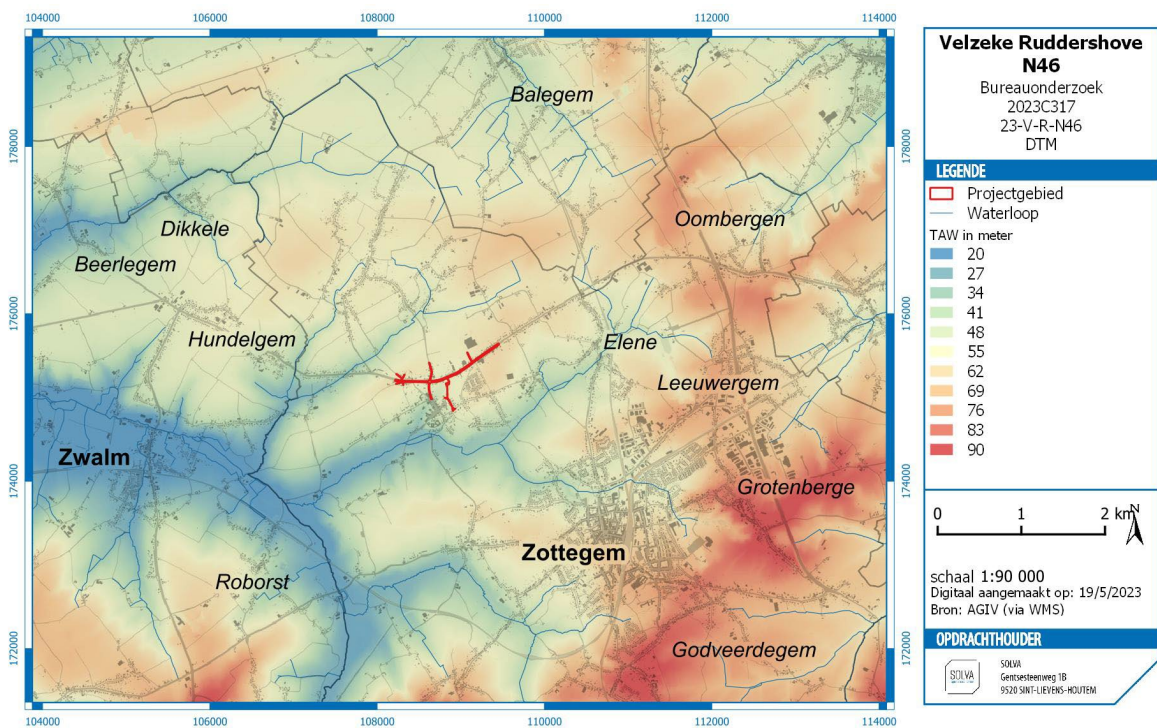
Zottegem is gelegen in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen. De gemeente grenst in het noorden aan Gavere, Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem, in het zuiden aan Brakel en Lierde, en in het westen en oosten respectievelijk aan Zwalm en Herzele. De streek bevindt zich tussen de Schelde- en Dendervallei en behoort tot de ecoregio van de **zuidwestelijke heuvelzone**, meer bepaald het **Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict**. Zottegem ligt aan de voet van de uitlopers van enkele belangrijke getuigenheuvels van de Vlaamse Ardennen (Kluisberg, Hotond, Trieu, Muziekberg, ...) die overlopen in het heuvellandschap van Henegouwen (Pays des Collines). De gemeente staat dan ook gekend als de ‘poort van de Vlaamse Ardennen’.

Het projectgebied ligt in de ‘**ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone**’, en meer bepaald in het **Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict**. Tot dit ecodistrict behoren de Vlaamse Ardennen, de Kesterberg en Oudenberg (Pajottenland), maar ook zijn uitlopers. Typisch binnen dit gebied is het voorkomen van veelvuldige bronnen, dit op de kleilaag van de Formatie van Gent, Lid van Merelbeke. Verder zijn ook de Diestiaanheuvels (ten zuiden) typerend voor het gebied. Het volledige gebied bezit (vrij) grote reliëfverschillen, met voornamelijk lemige afzettingen.

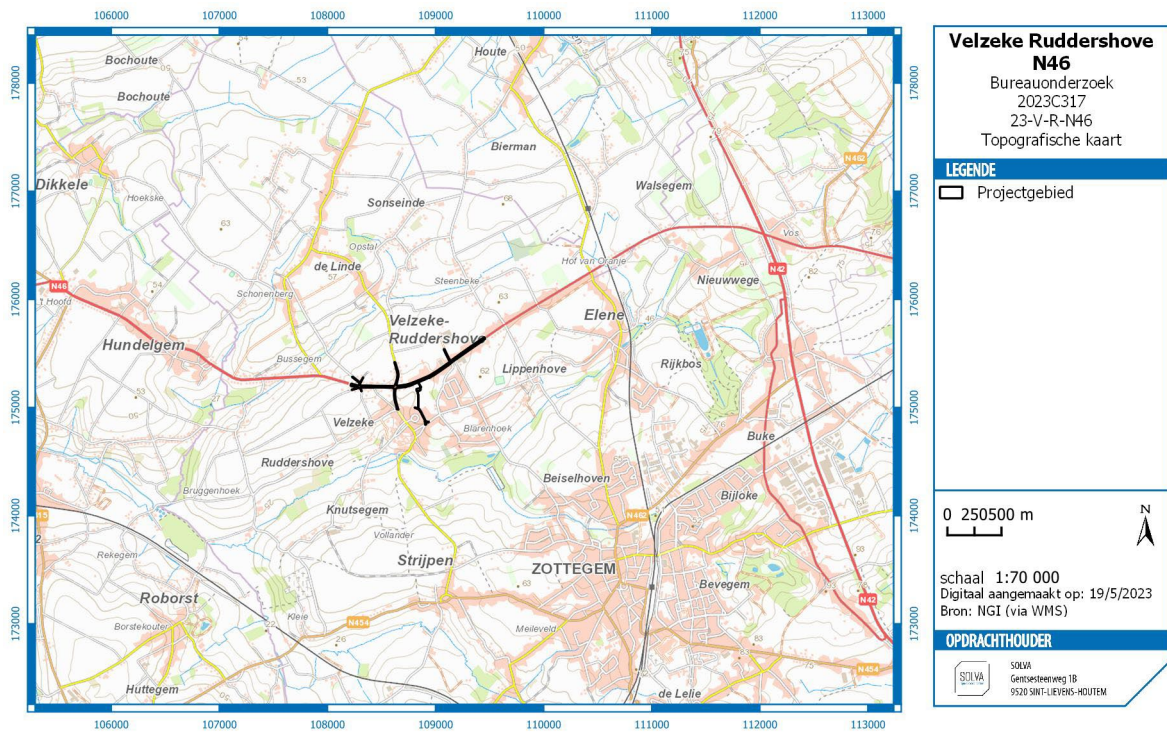
⁶ We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept ‘ecodistrict’ worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken: Sevenant et al. 2002.

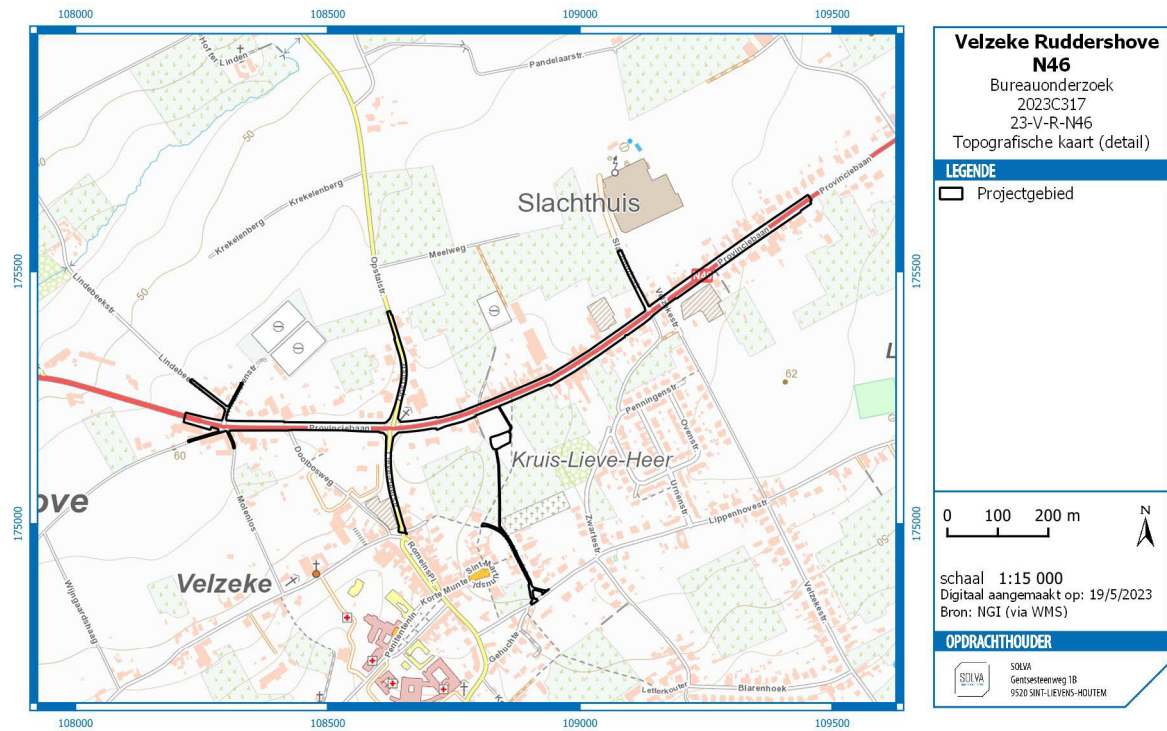
Figuur 3 Situering van het projectgebied op de bodemkaart (aangegeven met ster). Geel: zandleemstreek, rood: leemstreek (Databank Ondergrond Vlaanderen, geraadpleegd via WMS).

Figuur 4 Het projectgebied op het hoogtemodel.

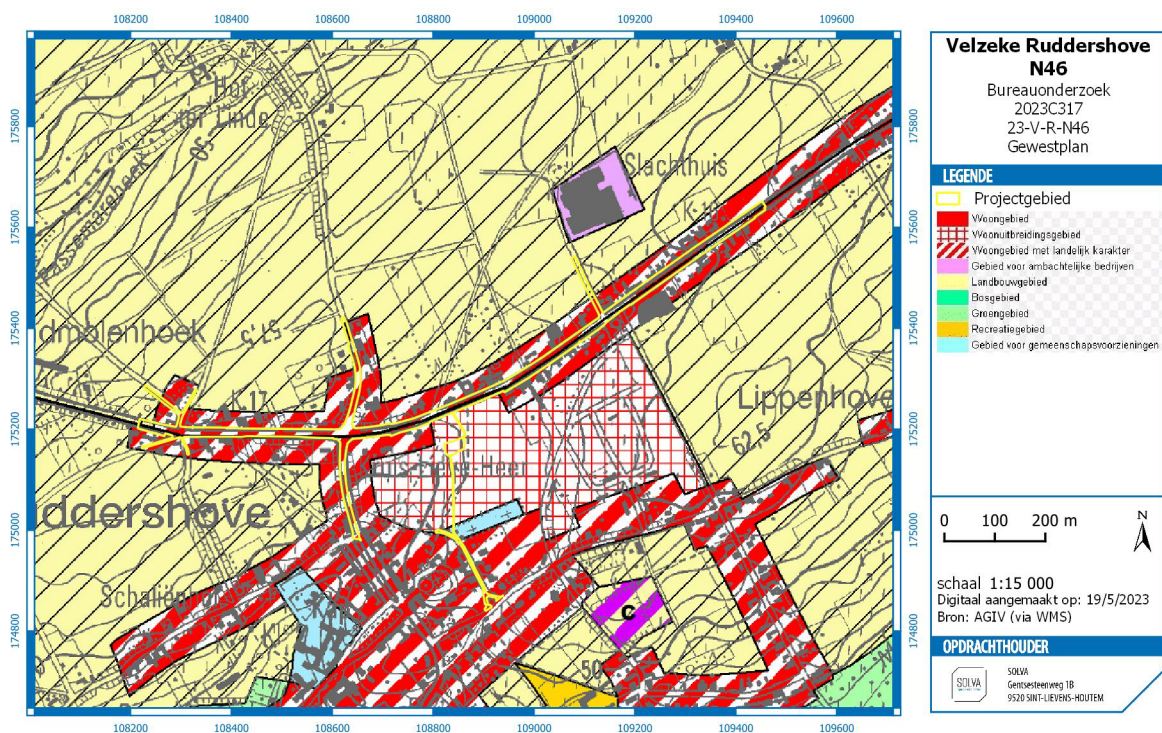

Figuur 5 Het projectgebied op de topografische kaart.

Figuur 6 Het projectgebied op de topografische kaart (detail).

Het projectgebied valt volgens het gewestplan binnen woongebied met landelijk karakter.

Figuur 7 Het projectgebied op het gewestplan.

Reliëf

De sterke erosie op het einde van het tertiair en tijdens het pleistoceen veroorzaakte het huidig golvend tot sterk golvend reliëf. Dit levert een opeenvolging op van open kouters op de leemruggen en, in de beekdalen, depressies met een gesloten begroeiing. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de zogenaamde Zuid-Vlaamse Heuvelrij. De valleien zijn daar zeer sterk ingesneden, soms bijna kloofdalen, en de ruggen zijn zacht hellend. Er is een opeenvolging te zien van langgerekte leemruggen met relatief vlakke delen en zachte hellingen, gescheiden door talrijke beekvalleien en depressies, die dikwijls begrensd zijn door een steile rand. Typisch is het voorkomen van asymmetrische dalen, door de ongelijkmatige afzetting van de loesspakketten tijdens de laatste ijstijd. Het reliëf in het district is golvend tot sterk golvend, zelfs plaatselijk heuvelig in het zuidelijke deel, met hellingsgraden van 9 % en meer. Het wordt gekenmerkt door een opeenvolging van ruggen, afgewisseld met diep ingesneden beekvalleien en secundaire depressies. Het zuidelijk deel bestaat uit een aantal westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde heuvelrijen, wier absolute hoogte van zuid naar noord progressief afneemt. De hoogste heuvelrij situeert zich in de buurt van de taal- en gewestgrens, met onder andere de Kluisberg, de Spinnessenberg, de Hotondberg, de Muziekberg, de Pottelberg en de Mont de Rode, maar ook de Oudenberg (Geraardsbergen). Op het raakpunt van de oost-west en noord-zuid gerichte heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen bevindt zich het hoogste punt (d'Hoppe, 157,5 m) in het bos van Pottelberg. Deze kam vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter geheel van getuigenheuvels dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via het West-Vlaams Heuvelland, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempisch Plateau uitwigt. Een lagere, structurele kamlijn waarvan de hoogste delen met de hoogtelijn van 100 m flirt en die ten opzichte van het hydrografisch stelsel duidelijk contrasterend is, omvat van west naar oost volgende plateaus: Eikenberg-Kappelleberg-Boigneberg (Maarkedal), Varentberg-Hoogkouter (Horebeke), plateau Pottenberg-Leberg-Valkenberg (Brakel), Steenberg-Potaardeberg (Zottegem) en tenslotte de Biezelenberg (Herzele). Vermits de weerstandbiedende ijzerzandsteenlagen er volledig weggespoeld zijn, profileren deze plateaus zich als open akker- en kouterlandschappen.

Bodems

De bodemseries worden gerangschikt in twee groepen. Enerzijds de plateau- en hellinggronden met hoofdzakelijk (niet tot sterk gleyige) diepe leemgronden (meer dan 80 cm dik) met een al dan niet (sterk) gevlekte textuur B-horizont. Verspreid, maar vooral langs de valleiranden komen ondiepe leemgronden met

textuur B-horizont voor, met een zand- of kleisubstraat beginnend op geringe diepte, evenals beperkte oppervlakten zandleem- en kleigronden met een niet bepaalde profielontwikkeling. Plaatselijk, op enkele hoge toppen en steile hellingen, dagzoomt het tertiair kleilig of zandig materiaal.

Anderzijds zijn er de vallei- en depressiegronden, met dominantie van jonge leem- of zandleembodems zonder profielontwikkeling.

Het noordelijk gebied wordt plaatselijk gedomineerd door zandleemgronden, evenals het gebied rondom de alluviale vlakte van de Dender en de Bellebeek.

De beekalluvia staan onder invloed van een permanente grondwatertafel, die aan een regelmatige seizoenschommeling onderhevig is. Op de plateau- en hellinggronden ligt de watertafel zeer diep, behalve waar stuwwater en bronniveaus voorkomen. Deze bronniveaus treden overal op waar watervoerende lagen van het tertiair substraat dagzomen.

Geologie

Tijdens het tertiair werden door de zee verschillende zand- en kleilagen afgezet, achtereenvolgens de Formatie van Kortrijk, Formatie van Tielt, Formatie van Gent, Formatie van Lede, Formatie van Maldegem en Formatie van Diest. Na daling van de zeespiegel werden deze sedimenten in het pleistoceen (quartaire) door erosie aangetast, en dan voornamelijk de zandige formaties. De kleiige lagen boden meer weerstand aan de erosie en vormden de heuveltoppen van het tertiair reliëf. Hierdoor vormt de Formatie van Gent nu het hoofdsubstraat, en zijn de Formatie van Lede en Maldegem nog slechts op de heuvelruggen te vinden. Van de Formatie van Diest zijn nog slechts enkele relictten over op de hoogste toppen (Vlaamse Ardennen en heuvels ten zuiden van Geraardsbergen). Tijdens de laatste ijstijd werd dit landschap bedekt met niveo-eolische leem (0 tot 15 m). Onder invloed van de overheersende westenwinden tijdens het weichselglaciaal werden de naar het westen gerichte hellingen slechts met een dunne laag löss bedekt. Op plaatsen die tegen de dominerende winden beschermd waren (de oostelijk gerichte hellingen en de kleinere plateaus) is de lössmantel zeer dik. De tertiaire lagen komen slechts op een zeer beperkt aantal plaatsen aan het oppervlak.

Gedurende het holoceen had eerst een riviererosie van het pleistocene leemdek plaats. De beekvalleien werden verder uitgediept en er ontstonden ook secundaire depressies. De vallei van de Dender bijvoorbeeld werd uitgeschuurd tot op de Ieperiaanse kleilagen. Later werd de vallei gedeeltelijk opgevuld met lemig alluvium en venig materiaal. Ten gevolge van ontbossing in recente tijden trad hellingserosie op; het meeste afgespoelde materiaal werd als colluvium afgezet aan de voet van de hellingen.

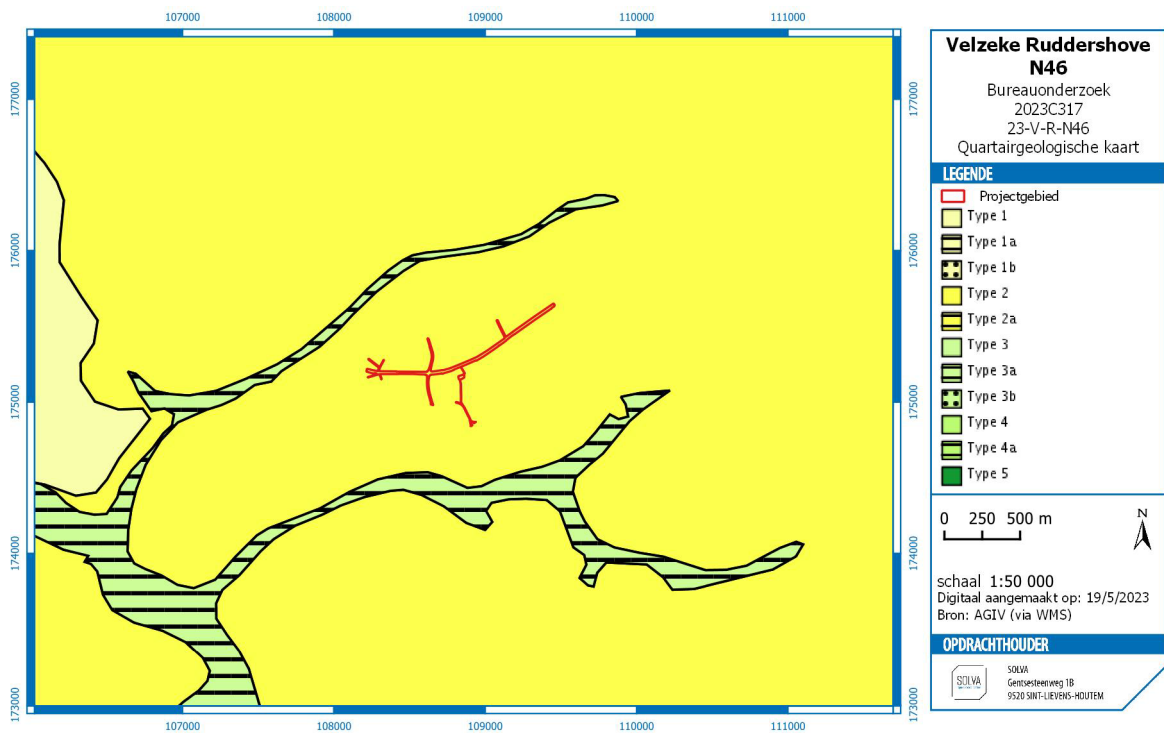
2.2.3.2.2 HET PROJECTGEBIED

Op de **quartaire geologische** profieltypekaart (**figuur 7**) valt af te lezen dat op het terrein holocene en/of tardiglaciaire afzettingen bovenop de pleistocene sequentie grotendeels afwezig zijn (type 2, geel).⁷

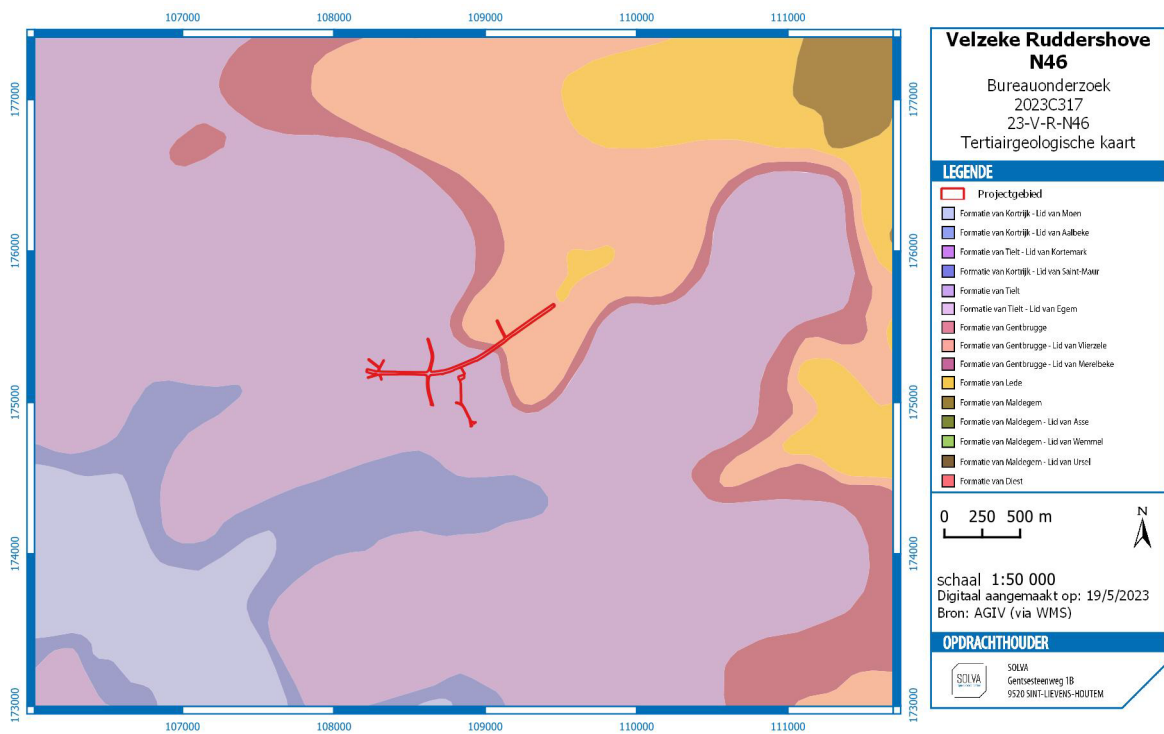
Op de **tertiaire geologische** profieltypekaart (**figuur 8**) is te zien dat het westelijke deel van het projectgebied gelegen is op de Formatie van Tielt, gekenmerkt door kleihoudend grijsgroen zeer fijn zand tot silt. Het oostelijke deel is gelegen in de Formatie van Gentbrugge, gekenmerkt door groen tot grijsgroen fijn zand, dat soms kleihoudend is, met plaatselijk dunne zandsteenbankjes (glauconiethoudend, glimmerhoudend).

Voor het gebied is **geen geomorfologische kaart** beschikbaar.

⁷ www.dov.vlaanderen.be

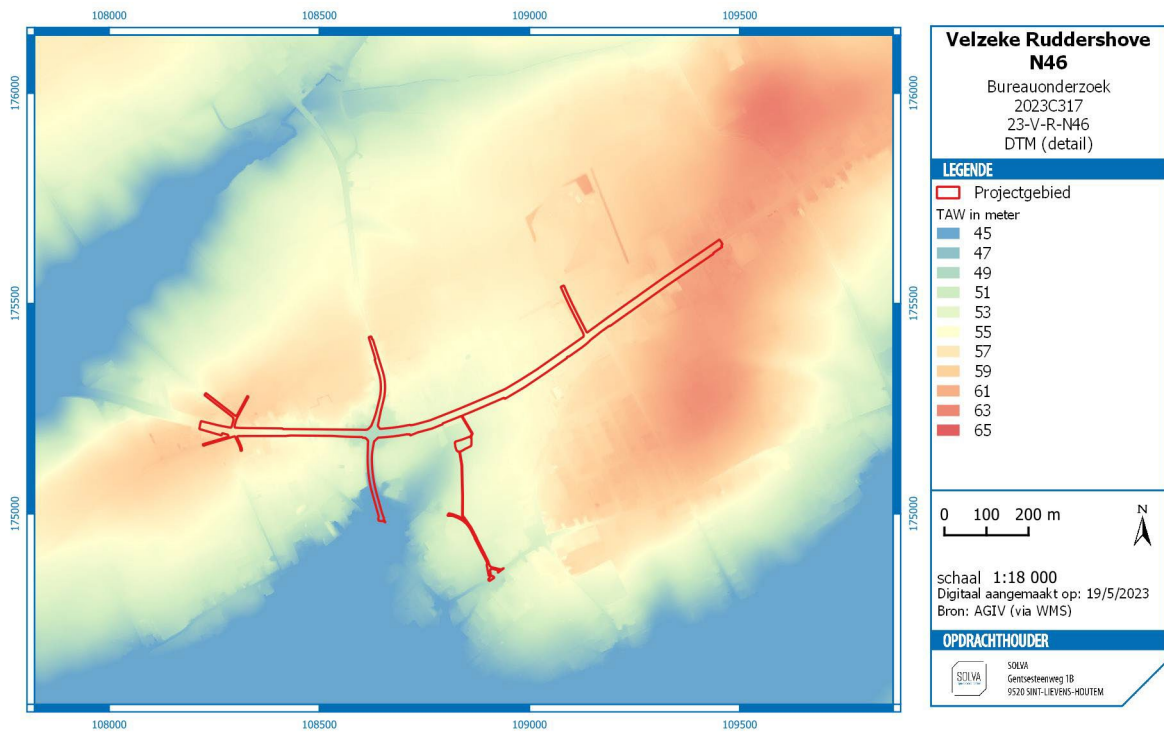

Figuur 8 Het projectgebied op de quartaargeologische profieltypekaart

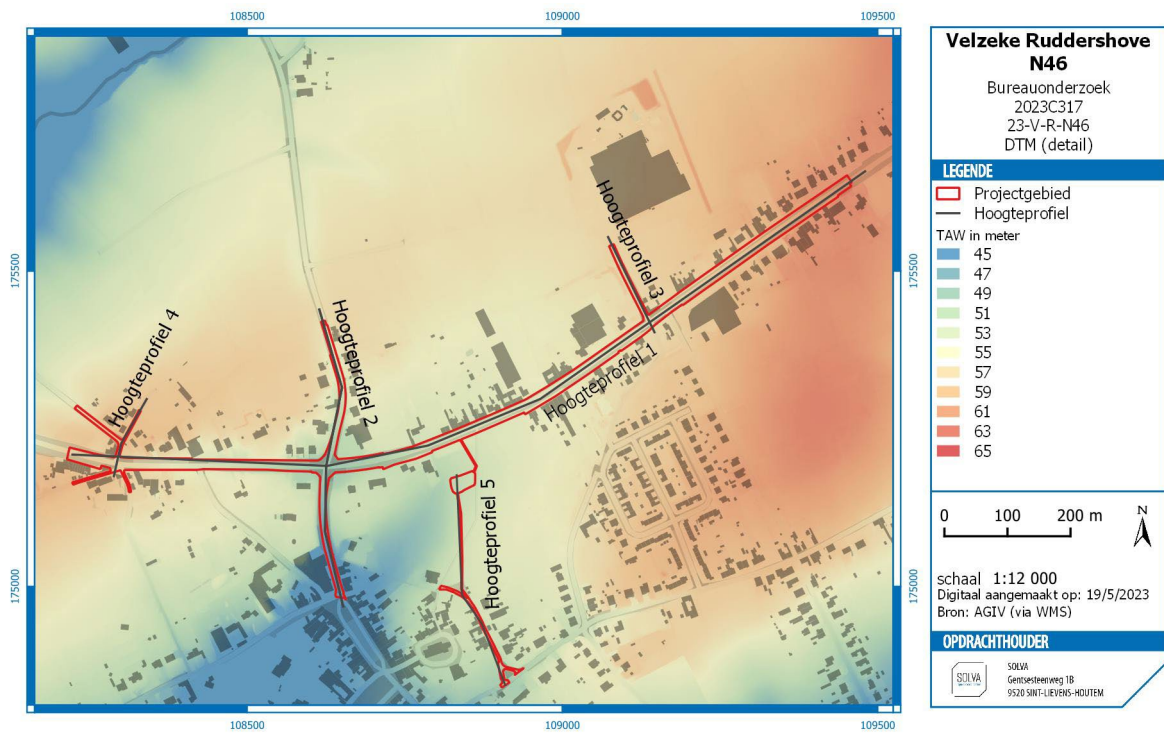

Figuur 9 Het projectgebied op de tertiairgeologische profieltypekaart.

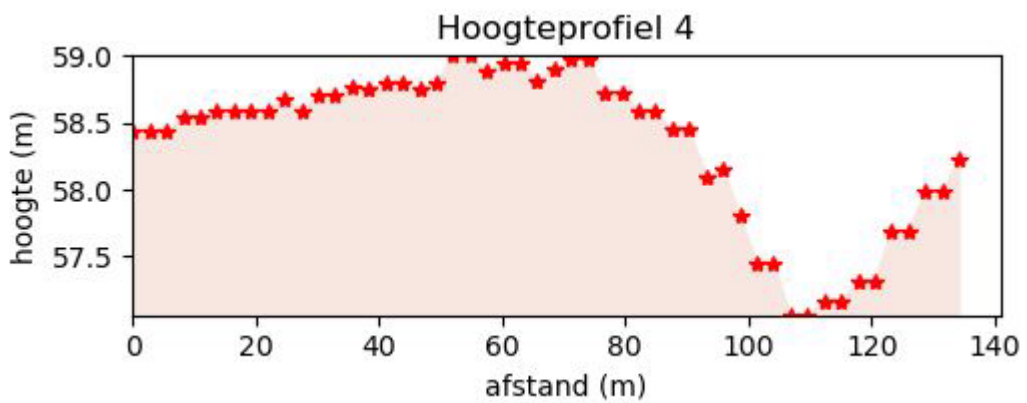
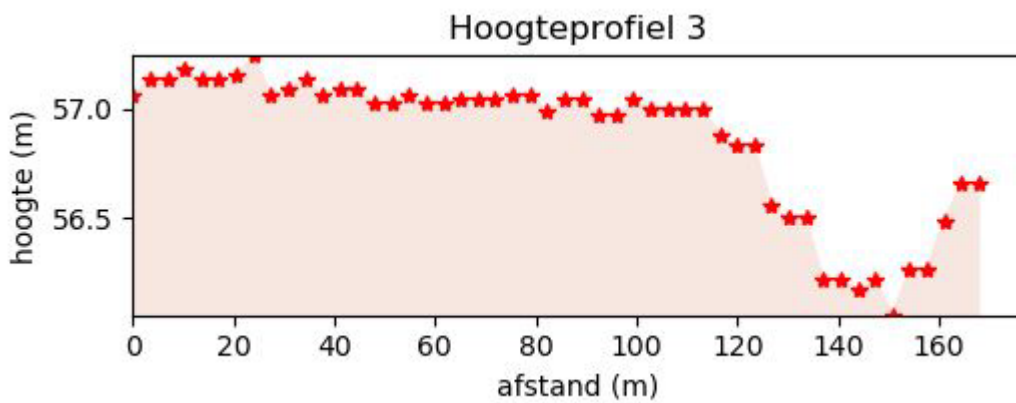
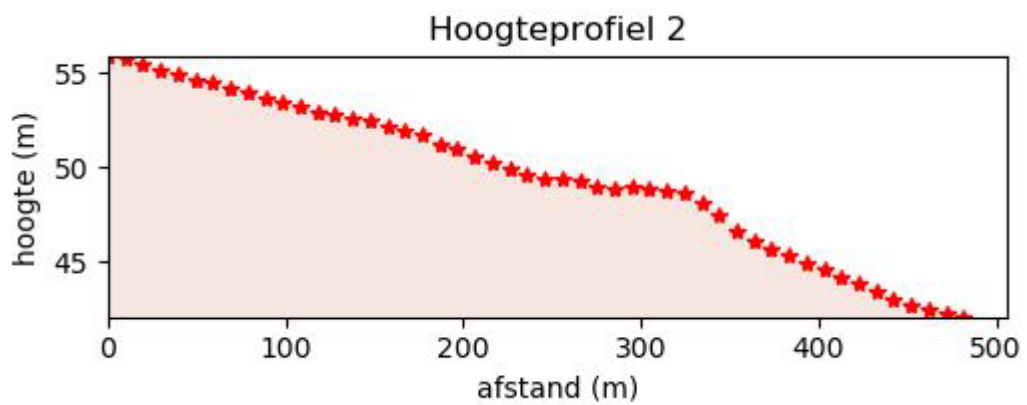
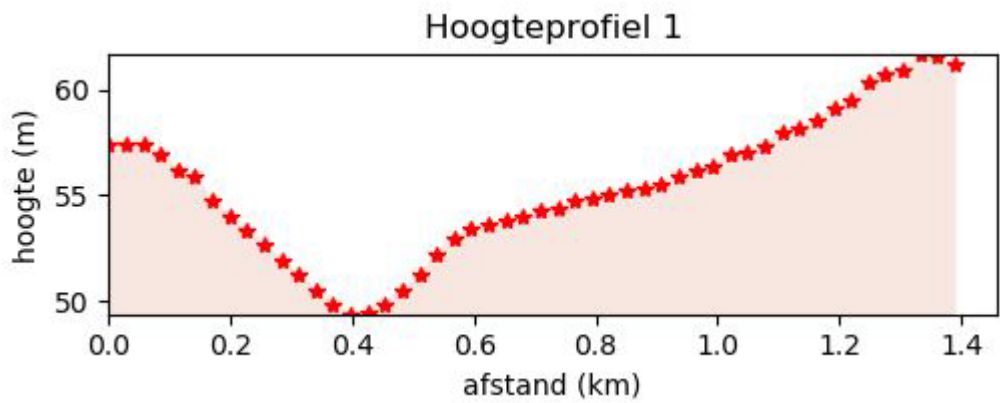
hellend tot sterk hellend met hoogtes die sterk schommelen.

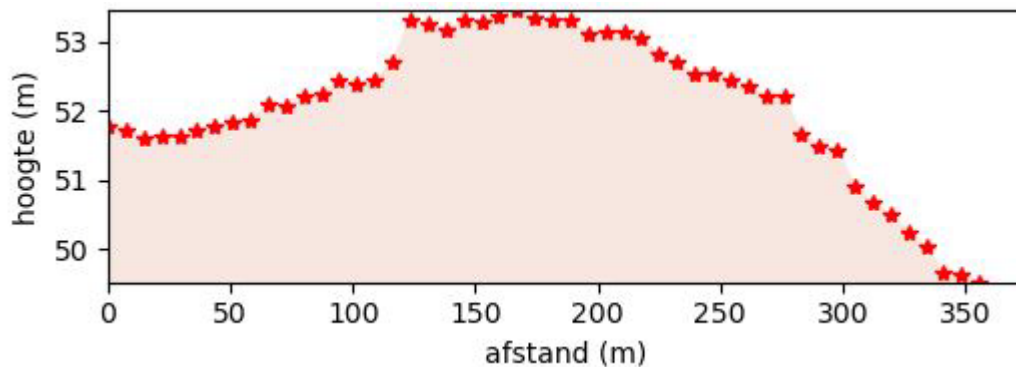
Figuur 10 Het projectgebied op het hoogtemodel.

Figuur 11 Situering van de hoogteprofielen.

Hoogteprofiel 5

Figuur 12 Hoogteprofielen.

2.2.3.3 FYSISICH-GEOGRAFISCHE SITUERING

Velzeke en het gehucht Ruddershove zijn gelegen op een noordoost-zuidwest georiënteerd plateau, gelegen tussen de Molenbeek in het zuiden en de Passemarebeek in het noorden. De beide beken monden uit in de Zwalmbeek, een kleine bijrivier van de Schelde.⁸

Het projectgebied zelf is **vrij effen - licht**

2.2.3.4 DE DEPRESSIE/BEDDING RONDOM DE N46, LIEVE HEERSTRAAT EN OPSTALSTRAAT

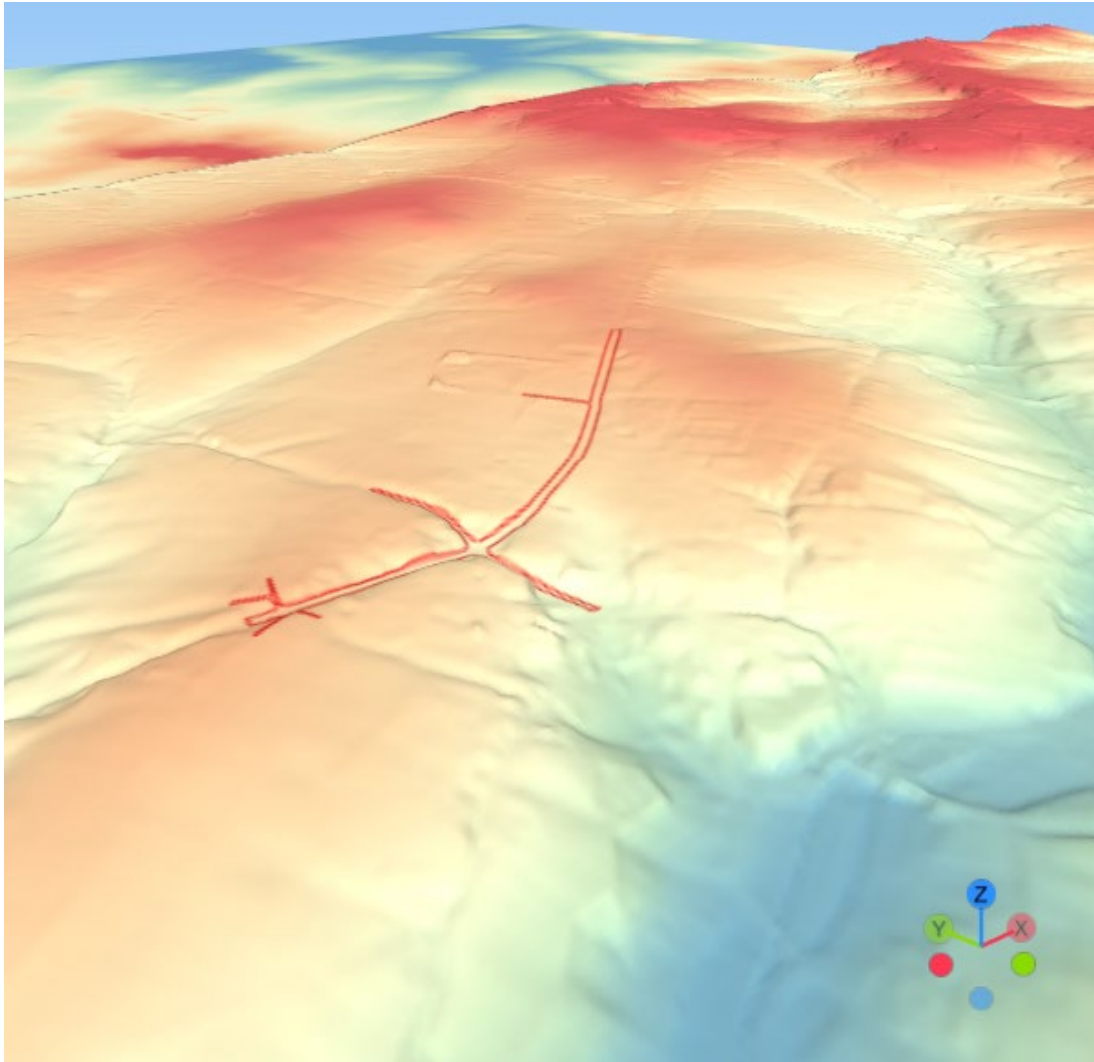
Opvallend is het hoogteverschil tussen de rijweg van enkele banen binnen het projectgebied en de aangrenzende percelen. In verschillende zones ligt de rijweg opvallend lager, zoals bij een holle weg. **Het is dan ook duidelijk dat er op veel plaatsen een heel hoge graad van erosie heeft plaats gevonden.** Het niveauverschil kan oplopen tot verschillende meters. **Dit is het geval voor :**

- **de Provinciebaan vanaf huisnummer 245 naar het westen op**
- **de Lieve Heerstraat : volledige deel binnen het projectgebied**
- **de Opstalstraat : volledige deel binnen het projectgebied**
- **de Provinciebaan ter hoogte van het uiterste oosten van het projectgebied**

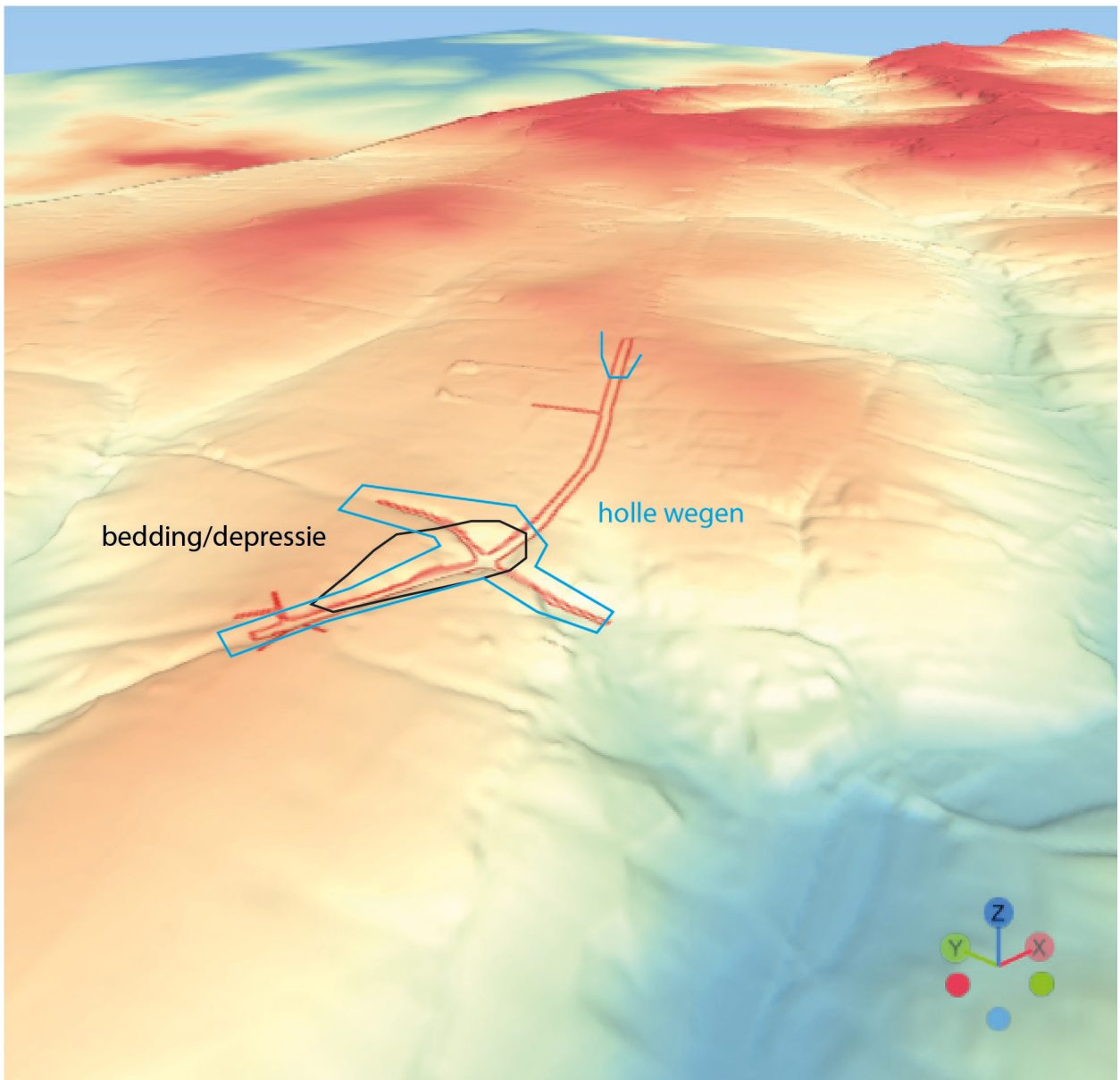
De meest recente visie op de verklaring van de depressie, is dat deze te wijten aan grootschalige (post?)middeleeuwse leemontginning (zie hoofdstuk 2.2.5.2.5). De wegen zelf zijn holle wegen.

De onderstaande foto's en het digitale hoogtemodel illustreren dit hoogteverschil.

⁸ De Mulder & Rogge 1999, 17.

Figuur 13 Het Digitale hoogtemodel in 2,5D met factor 4 overdrijving.

Figuur 14 Het Digitale hoogtemodel in 2,5D met factor 4 overdrijving : aanduiding van de zone met holle wegen (blauw) en een bedding/depressie (zwart) binnen het projectgebied (rood).

Foto 14 Zicht vanaf de Doolbosweg naar het kruispunt van de N46 met de Lieve Heerstraat (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.

Foto 15 Zicht naar het westen vanaf het kruispunt van de N46 naar de Lieve Heerstraat (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.

Foto 16 Zicht naar het westen op de N46 in de richting van het kruispunt met de Lieve Heerstraat (14 april 2023) : rechts is de talud te zien.

Foto 17 Zicht naar het westen op de N46, centraal in het projectgebied (14 april 2023). Op dit deel lijkt er weinig tot geen erosie plaatsgevonden te hebben.

Foto 18 Zicht naar het westen op de N46, vanuit het oostelijke punt van het projectgebied (google maps april 2009) : de huidige rijweg bevindt zich lager dan de omliggende percelen.

Foto 19 De Opstalstraat in de richting van de N46 (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.

Foto 20 De Opstalstraat ter hoogte van het meest noordelijke punt van het projectgebied, zicht naar het noorden (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.

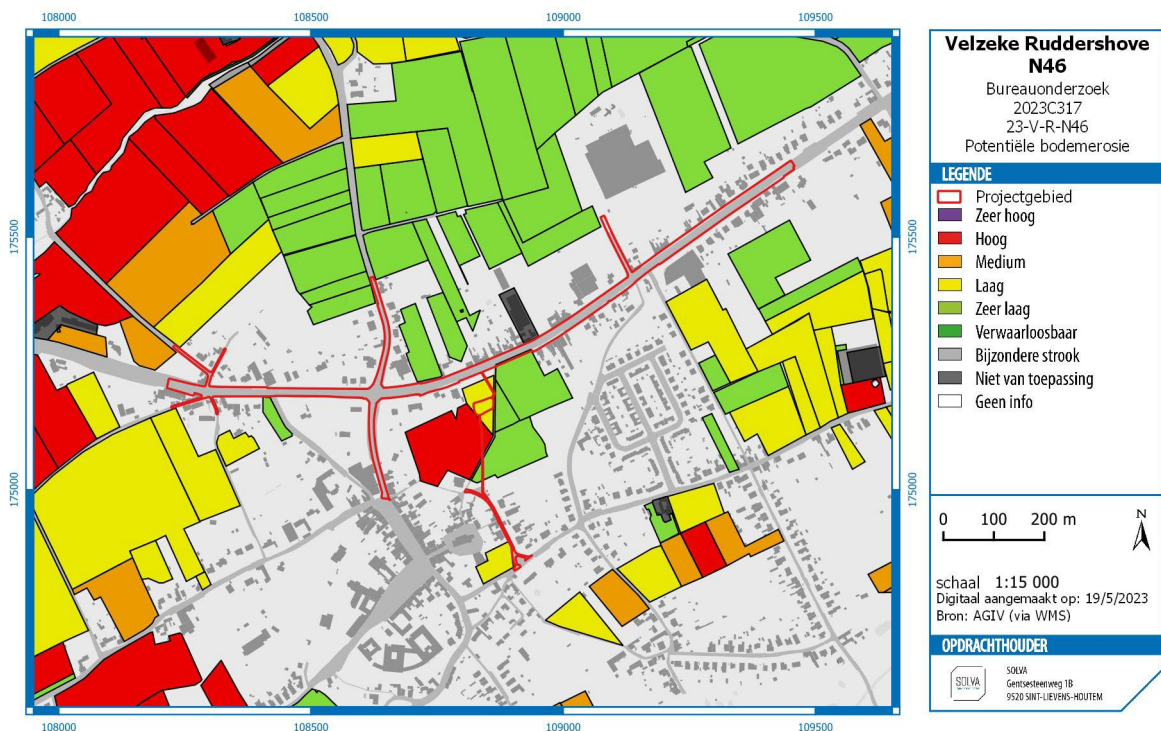
Foto 21 De Opstalstraat ter hoogte van het meest noordelijke punt van het projectgebied, zicht naar het zuiden (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.

Foto 22 Zicht vanaf de N46 naar de Lieve Heerstraat (14 april 2023) : links en rechts zijn de taluds te zien waarbinnen de rijweg zich bevindt.

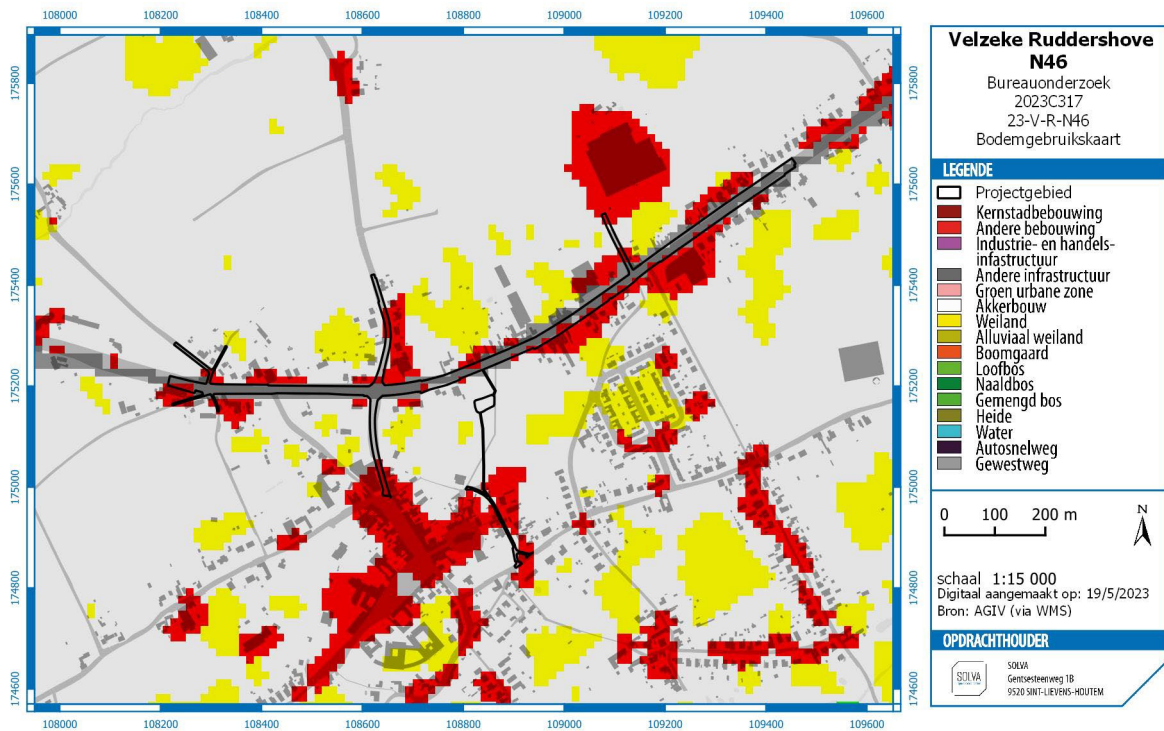
2.2.3.5 GRONDGEBRUIK

De **potentiële bodemerrosiekaart** toont voor het projectgebied weinig erosie. **Ter hoogte van een aantal stukken is er wel een heel hoge graad van erosie zichtbaar** (zie hoofdstuk 2.2.3.4).

Figuur 15 Het projectgebied op de bodemerrosiekaart.

De **bodemkaart** geeft aan dat de meeste gronden van het projectgebied bestaan uit verharding.

Figuur 16 Het projectgebied op de kaart van bodemgebruik.

Een recente luchtfoto uit 2021 toont de bestaande verhardingen.

Figuur 17 Het projectgebied op een luchtfoto uit 2021.

Een gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand van het projectgebied wordt beschreven onder hoofdstuk 2.1.2.1.

2.2.4 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN HISTORISCH KADER

2.2.4.1 HISTORISCH KADER

2.2.4.1.1 ALGEMENE GESCHIEDENIS VAN VELZEKE – RUDDERSHOVE⁹

Oorspronkelijk waren Velzeke en Ruddershove twee gemeenten, verenigd in 1825. Sinds 1970 werden ze toegevoegd bij Zottegem.

De oudste vermelding is "*Felsecum*" (1015). Tijdens de middeleeuwen was dit een belangrijke gemeente afhankelijk van het Land van Zottegem; er zetelde een baljuw, stedehouder en meier. Ruddershove wordt in 1053 als "*Rotgeri Curtis*" vermeld. Eertijds was dit een heerlijk goed van de familie Ruddershove; hun kasteel werd gesloopt in de 18de eeuw. Verschillende abdijen bezaten hier goederen, onder meer de Benedictijnerabdij van Ninove en van Hasnon (Valenciennes), de abdij van Drongen en van Baudelo, de Sint-Baafsabdij van Gent en de abdij Sint-Vanne van Verdun.

2.2.4.2 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Er bevonden zich twee **windmolens** net ten noorden van het onderzoeksgebied. Een eerste molen stond op de "Molenhoek", de hoek tussen de Windmolenstraat en de Provinciebaan (percelen 1497^{E2} en 1497^{C2})¹⁰ en de tweede stond eveneens aan de noordelijke zijde van de Provinciebaan, tussen de Opstalstraat en de Windmolenstraat (perceel 1437^G).¹¹ De molens zijn niet bewaard. De eerste molen staat onder meer aangegeven op de Villaretkaart en de Ferrariskaart (zie onder) met de benaming *Moulin de Velsicque*.

2.2.4.3 HISTORISCH-CARTOGRAFISCHE DOCUMENTEN

2.2.4.3.1 JACQUES HORENBAULT - KAART VAN HET LAND VAN AALST (1596)

Op deze laat 16de eeuwse kaart zijn reeds de wegen binnen het projectgebied afgebeeld, alsook de molen aan de Molenhoek.

2.2.4.3.2 JULES-LOUIS BOLÉ DE CHAMLAY - KAART VAN HET LAND VAN AALST (1678)

Op deze kaart zijn reeds de wegen binnen het projectgebied afgebeeld, alsook de molen aan de Molenhoek.

2.2.4.3.3 VILLARETKAART (1745 – 1748)

Op de Villaretkaart staan alle bestaande wegen aangeduid, met uitzondering van de Molenweg.

2.2.4.3.4 JOZEF JOHAN FRANS FERRARIS – KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSDOM LUIK (1771-1778)

Op de Ferrariskaart staan alle bestaande wegen aangeduid. De Molenweg staat aangegeven als een veldwegel. De huidige Doolbosweg staat aangegeven als een veldwegel, die de Provinciebaan dwars en verder doorloopt in de richting van de molen aan de Windmolenstraat. Ten oosten van het kruispunt van de Lieve Heerstraat en de Provinciebaan is een veldwegel te zien die de Provinciebaan dwars : dit is de huidige Kerkeland en Velzekekouter.

2.2.4.3.5 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

Op de atlas der buurtwegen is te zien dat alle huidige wegen zich bevinden op dezelfde locaties als de wegen in de 19de eeuw. Enkel het kruispunt van de Provinciebaan met de Opstalstraat en de Lieve Heerstraat wordt iets zuidelijker gesitueerd. De molen wordt niet meer afgebeeld.

2.2.4.3.6 PHILIPPE VANDERMAELEN – CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

Interessant aan deze kaart is het gegeven dat de microtopografie wordt weergegeven rondom de Provinciebaan en de omliggende straten. Zo zijn bepaalde delen van het projectgebied ingetekend als **holle wegen**. De plaats van deze holle wegen komen overeen met de huidige plaatsen waar de huidige rijweg zich lager bevindt dan de omliggende percelen.

⁹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Velzeke-Ruddershove* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13793> (geraadpleegd op 31 maart 2023).

¹⁰ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Velzeke Molenhoek* // [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500033> (geraadpleegd op 7 april 2023).

¹¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Velzeke 1437g* [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500475> (geraadpleegd op 7 april 2023).

2.2.4.3.7 PHILIPPE CHRÉTIEN POPP – ATLAS CADASTRAL PARCELLAIRE DE LA BELGIQUE (1842-1879)

Op de Poppkaart zijn alle huidige wegen te zien op dezelfde locaties als de wegen in de 19de eeuw. Enkel het kruispunt van de Provinciebaan met de Opstalstraat en de Lieve Heerstraat wordt iets zuidelijker gesitueerd.

Figuur 18 Uitsnede van de kaart van J. Horenbault (1596) waarop de molen aan de Molenhoek staat afgebeeld, alsook de meeste huidige straten van het projectgebied.

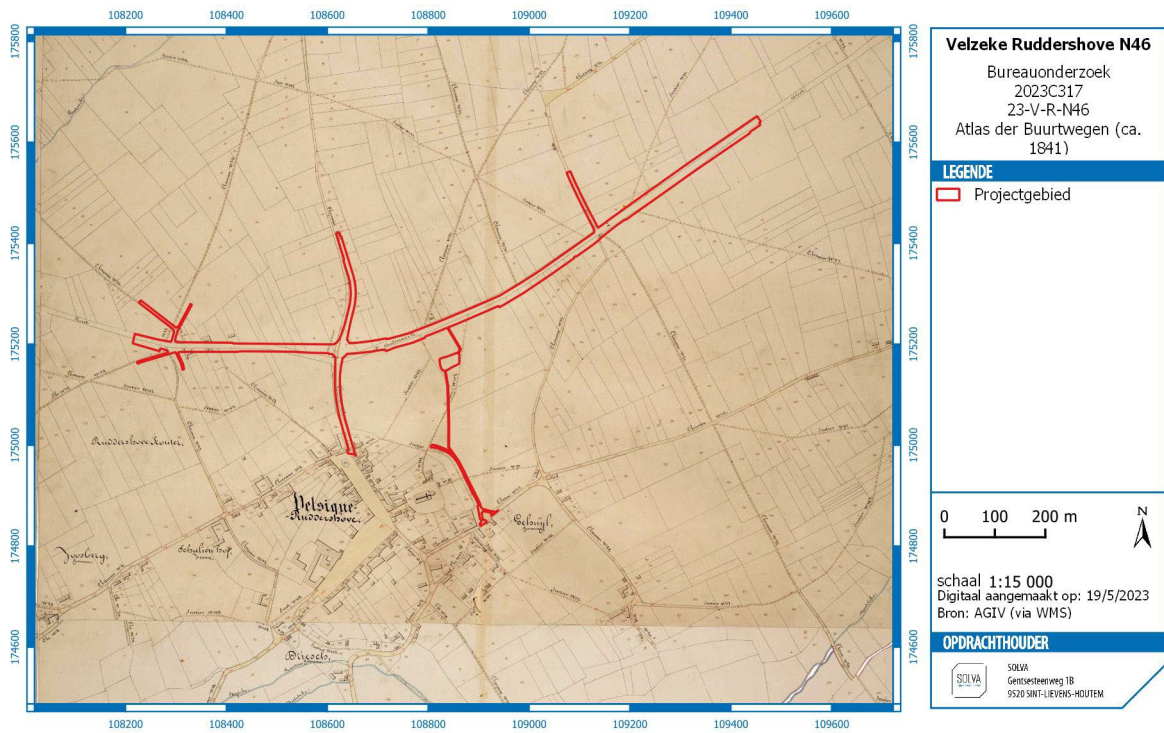
Figuur 19 Kaart van J.-L. Bolé de Chamlay (1678) waarop de molen aan de Molenhoek wordt afgebeeld en de meeste straten binnen het projectgebied.

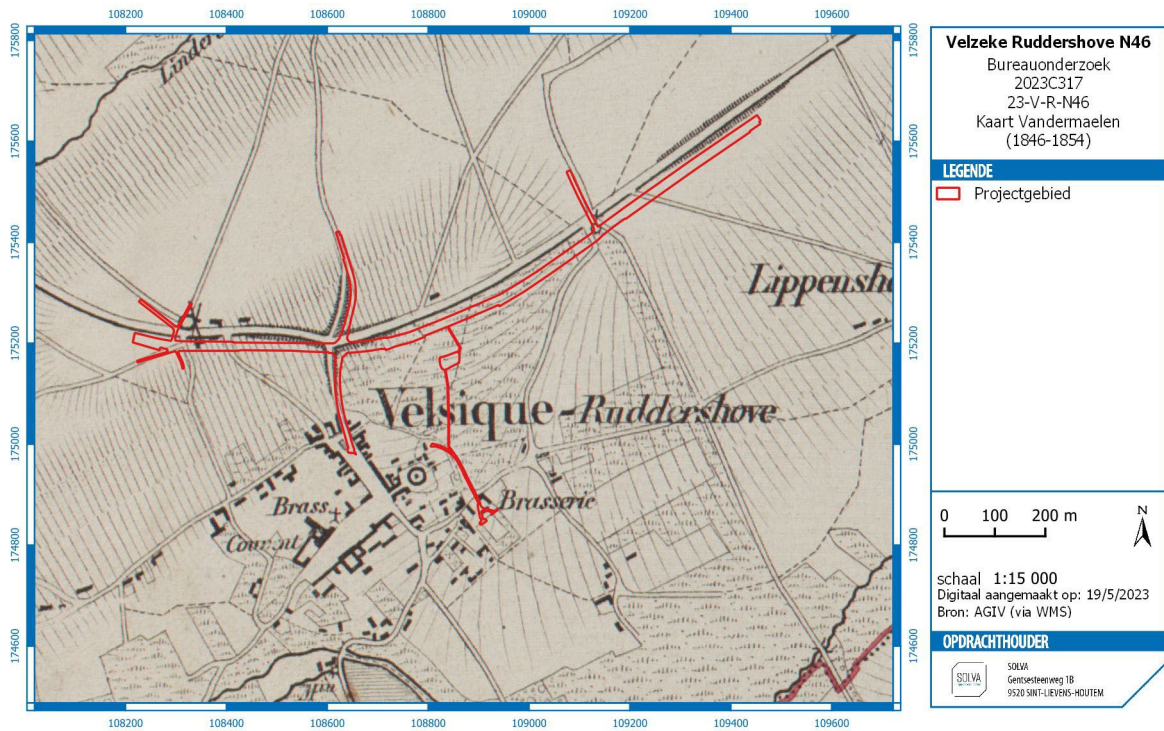
Figuur 20 Het projectgebied op de Villaretkaart.

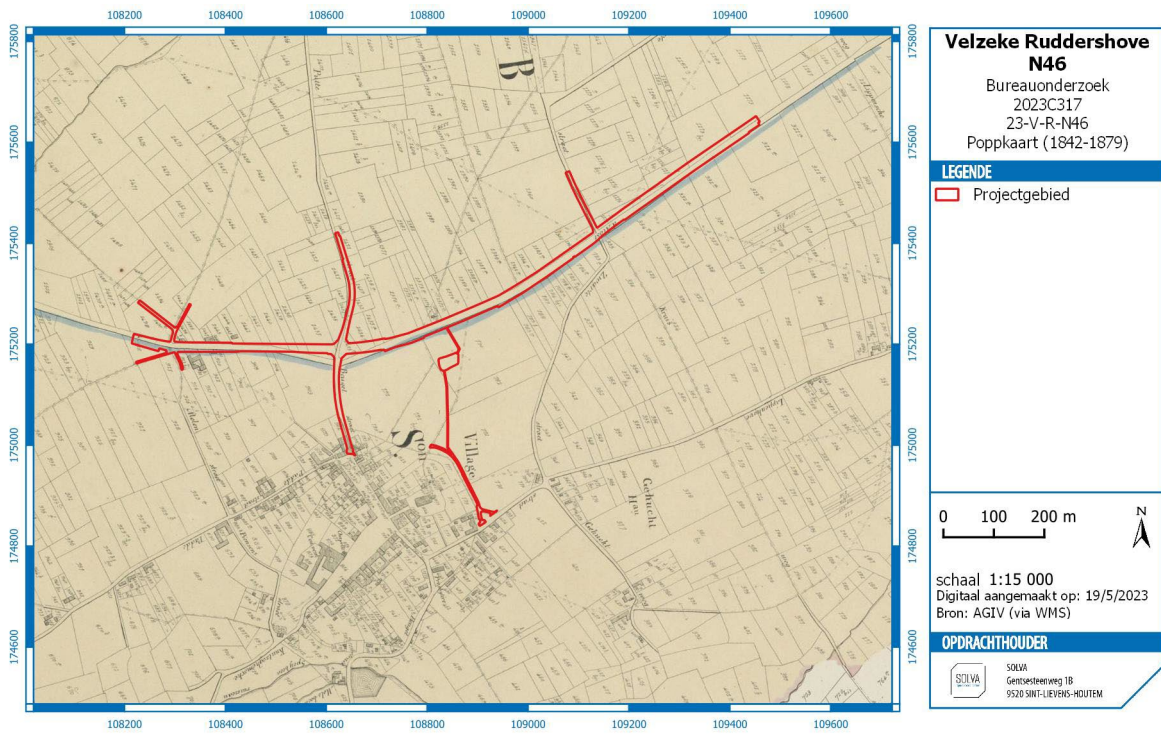
Figuur 21 Het projectgebied op de Ferrariskaart.

Figuur 22 Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

Figuur 23 Het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

Figuur 24 Het projectgebied op de Poppkaart.

2.2.4.3.8 20STE EEUWSE (LUCHT)FOTO'S

Een luchtfoto toont de werken die plaats vonden aan het kruispunt van de N46 met de Lieve Heerstraat/Opstalstraat.

Foto 23 Luchtbeeld van de aanleg van de N46 ter hoogte van het kruispunt met de Lieve Heerstraat/Opstalstraat (Bron : Archeocentrum Velzeke).

Foto 24 Foto tijdens de grondwerken voor de aanleg van kruispunt van de N46 met de Opstal- en de Lieve Heerstraat (Bron : Archeocentrum Velzeke). Op deze foto is een profiel op het talud naast de rijweg zichtbaar, met daarin vastgestelde Romeinse sporen.

Foto 25 Zicht vanaf de N46 naar de Sint-Martinuskerk van Velzeke (Bron : Archeocentrum Velzeke).

Foto 26 Zicht naar het westen op de N46, centraal in het projectgebied (14 april 2023).

Foto 27 Zicht op de Molenhoek (google streetview feb. 2010)

Foto 28 Zicht op de Molenhoek (Bron : Archeocentrum). Op deze foto is de talud rechts van de Provinciebaan al zichtbaar.

Foto 29 Zicht op de Molenweg (Bron : Archeocentrum Velzeke). Deze weg is nog onverhard.

Foto 30 Zicht op de Molenweg (Google Streetview feb. 2010).

Foto 31 Zicht op de N46, zicht naar westen (Bron : Archeocentrum Velzeke). Op deze foto is reeds de talud zichtbaar aan de rechterzijde van de N46.

Foto 32 Zicht op de N46, zicht naar westen (Google Streetview april 2021).

Foto 33 Zicht op Velzeke met de Lieve Heerstraat op de voorgrond (Bron : archeocentrum Velzeke). Op deze foto is zeer duidelijk te zien dat de Lieve Heerstraat een holle weg is.

2.2.5 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN ARCHEOLOGISCH KADER

2.2.5.1 METAALTIJDEN

De oudste geattesteerde sporen vormen twee urnengrafvelden uit de late bronstijd en de vroege ijzertijd.

Eén van de grafveldjes situeert zich net **naast én binnen het onderzoeksgebied (figuur 25: CAI 500012 en figuur 28:C)**. Op dit terrein zijn sporen aanwezig uit meerdere periodes¹² :

Tot de oudste sporen behoren een 12-tal urnengraven, waarvan één is omgeven door een circulaire structuur. Er is ook een mogelijke aanzet van een palenkrans, maar dit is zeer onzeker. De meeste begravingen zijn gedeponeed in een urne, en er is ook één beenderpakgraf aangetroffen. De graven die zich het dichtst tegen de Provinciebaan bevinden, kwamen aan het licht net onder de ploeglaag (ca. 40 cm diep). Verder naar het zuiden waren ze pas op een dieper niveau zichtbaar (ca. 70 cm diep). Op de opgravingen aan de Kwakkel – gesitueerd ten zuiden van deze percelen – zijn géén urnengraven meer aan het licht gekomen. Het is dus mogelijk dat het grafveld zich meer naar het noorden verspreid. Aan de noordelijke kant van de Provinciebaan vond in deze zone tot op heden slechts heel weinig archeologisch onderzoek plaats, en zijn nog geen urnengraven aan het licht gekomen.

Op deze locatie bevinden zich verder ook een aantal vroeg-Romeinse graven, waarvan één omgeven was door een stenenkrans. Het gaat niet om klassieke Romeinse brandrestgraven, maar eerder om graven met een ronde vorm, eerder in de stijl van protohistorische begravingen. Deze graven, alsook het urnengrafveld, is sterk verstoord door de jongere Romeinse sporen.

¹² Pers. mededeling G. De Mulder en De Mulder et al. 1995.

Vanaf de Claudisch/Neronische periode groeit de vicus hier uit tot een dense bewoningszone. Op deze plaats is er een heel hoge concentratie van (diepe) Romeinse kuilen.

De zone C, zoals afgebeeld op figuur 28, werd een aantal decennia geleden onderzocht door M. Rogge. Een grondplan is niet beschikbaar. Wel is gekend dat de opgraving bestond uit verschillende kleine werkputten, door middel van een sleuvenstelsel met tussenbankjes¹³. Er is dus geen sprake van een vlakdekkend onderzoek. Dit kon vastgesteld worden bij het archeologisch onderzoek op de Kwakkel waarbij oude sleuven aan het licht kwamen. Daarbij kon tevens geconstateerd worden dat de tweede helften van de sporen vaak bleven zitten. In deze zone kunnen dus nog archeologische sporen en vondsten aan het licht komen.

De zone van het urnengrafveld die zich tegen de Provinciebaan bevindt, is buiten de zone van de bedding/depressie rond de N46 (zie hoofdstuk 2.2.3.4) gelegen, waardoor de bewaring ervan ter hoogte van de Provinciebaan goed kan zijn. Uit het onderzoek net naast de Provinciebaan is echter gebleken dat de graven reeds op een diepte van -40 cm onder het maaiveld zichtbaar worden¹⁴. De verharding van de huidige N46 - met daaronder nog mogelijk aanwezige oudere wegtracés - zal hier hoogstwaarschijnlijk de mogelijk aanwezige graven verstoord hebben.

Het tweede grafveld situeert zich buiten het projectgebied (figuur 25: CAI 500000).¹⁵ Daarnaast zijn ook enkele kuilen teruggevonden uit de metaaltijden.

Figuur 25 Het projectgebied op de Centrale Archeologische Inventaris.

2.2.5.2 ROMEINSE VICUS

2.2.5.2.1 ALGEMEEN

Het projectgebied doorsnijdt de Romeinse vicus van Velzeke centraal, zowel in de breedte als de lengte (figuur 27-28). De oorsprong van de vicus gaat terug tot de Augusteïsche periode met een legerkamp gesitueerd langsheen de baan van Boulogne naar Keulen¹⁶. Bij het kamp ontstond een civiele nederzetting,

¹³ Mondeling mededeling G. De Mulder en J. Deschieter.

¹⁴ Mondeling mededeling G. De Mulder.

¹⁵ De Mulder & Smits 1999.

¹⁶ De Mulder & Rogge 1999, 11.

die in de loop van de 1ste eeuw na Chr. uitgroeide tot een bloeiende nederzetting. De bewoonde zone was gekenmerkt door een open bebouwing. Naast de economische functie had de vicus een religieus aspect met twee heiligdommen van het Gallo-Romeinse cella-type. Vanaf het einde van de 3de eeuw loopt de bewoning ten einde.

Op quasi **alle** omliggende percelen kwamen in het verleden Romeinse vondsten en/of sporen aan het licht (**bijlage 5**). Het betreft bewoningssporen (hout- en steenbouw, waterputten, kuilen, etc.) maar ook resten van ambachtelijke activiteiten (pottenbakkersovens, metallurgie, etc.), twee tempels (**figuur 28, A-B**) en begravingen.

2.2.5.2.2 AFBAKENING

Op basis van jarenlang archeologisch onderzoek werd een afbakening van de vicus opgemaakt worden, van ca. 1,2 km lang en 500 m breed (**figuur 27**). Recenter archeologisch onderzoek toont aan dat de vicus echter **kleiner** was (**figuur 28**). De oostelijke grens van de vicus wordt gesitueerd ter hoogte van de Slachthuisstraat. Aan de zuidelijke kant van de vicus is een fysieke afbakening teruggevonden, in de vorm van een meerfasig grachtensysteem (op de site van de Kwakkel, zie verder). Het is niet duidelijk of de volledige vicus hiermee was afgebakend. De zuidelijke grens van de vicus wordt gesitueerd ter hoogte van de Lieve Heerstraat¹⁷.

In het westen wordt een Augusteïsch kamp gesitueerd, omgeven door een drie spitsgrachten¹⁸. Dit legerkamp bevindt zich buiten het projectgebied (**figuur 27 en 28, oranje arcering**).

2.2.5.2.3 WEGENNET

De reconstructie van een aantal Romeinse wegen binnen de vicus zoals weergegeven op **figuur 27** dient bijgesteld te worden op basis van recenter archeologisch onderzoek (**figuur 28** en **bijlage 5** voor een gedetailleerde versie)¹⁹.

Momenteel wordt de aanwezigheid van **drie wegen** verondersteld binnen de vicus, waarop ook de nederzetting is georiënteerd.

Weg 1. De meest zuidelijke weg is de weg tussen Kortrijk en Tongeren. Deze wordt momenteel iets noordelijker gesitueerd dan op het kaartje van op **figuur 27**. De hypothese dat de weg naar en onder de Paddestraat zou lopen, wordt momenteel verlaten. Deze weg doorkruist de huidige Lieve-Heerstraat. Hij werd onder meer aangesneden op de Kwakkel en op een perceel aan de Zwartestraat (huidig perceel 786V). Daar was de weg **tot maximaal 90 cm diep onder het maaiveld** bewaard (**foto 34**). De weg is een 5-tal meter breed. **Gezien er in de Lieve Heerstraat heel veel erosie heeft plaatsgevonden (zie boven), wordt verwacht dat deze weg hier niet meer bewaard is, gezien de weg ook niet diep gefundeerd was.** De weg is tevens onderzocht ten noordwesten van de Kwakkel (**figuur 26**) door M. Rogge en geeft hetzelfde beeld²⁰. Enkel wordt hier beschreven dat de weg zich bevindt aan de voet van een helling, waardoor de weg werd afgedekt door een pakket colluvium van ca. 36 cm dik.

Deze weg is ook in de Doolbosstraat aangetroffen, dus het traject is op basis van verschillende opgravingen goed gekend. Deze weg dateert vanaf de Flavische tijd of later, maar is vermoedelijk jonger dan weg 2 (zie onder).

Het is **mogelijk dat deze weg aangesneden wordt in de rioleringsleuf tussen het bufferbekken en de N46.**

¹⁷ Mondelinge info over recentste visie op de afbakening van de vicus van J. Deschieter en T. De Wandel (Archeocentrum Velzeke).

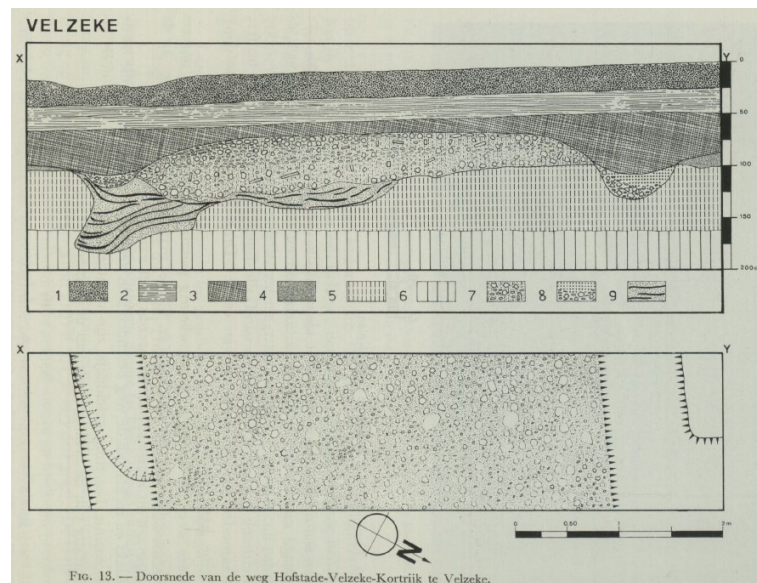
¹⁸ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Romeins kamp en vicus* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301455> (geraadpleegd op 31 maart 2023).

¹⁹ Mondelinge info over recentste visie op de wegen binnen de vicus van J. Deschieter, T. De Wandel & K. Braeckman (Archeocentrum Velzeke).

²⁰ Rogge 1971, 144-149.

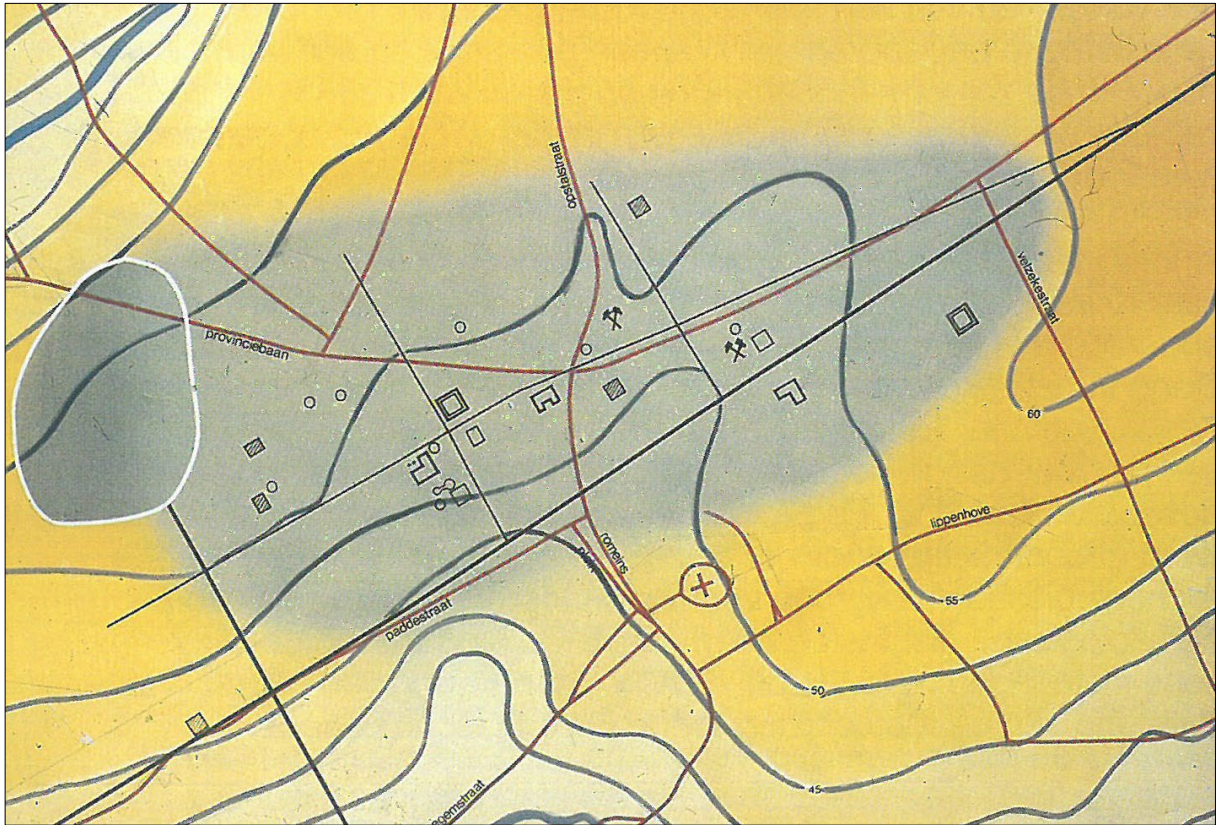
Foto 34 Romeinse weg aangetroffen in de Zwartestraat (perceel 786V) (bron : Archeocentrum Velzeke).

Figuur 26 Coupe en grondvlak op de weg 1 ter hoogte van perceel 791b (Rogge 1971, 145). 1 : bestrating moderne veldweg. 2-3 : colluvium. 4-6 : bedolven A-B-C-profiel. 7 : Romeinse weg (met vondsten uit 2de helft 2de eeuw). 8 : drainagegrachten. 9 : afvalkuil uit de 1ste eeuw.

Weg 2. Loopt evenwijdig met en ten noorden van weg 1. Dit is de weg die aangetroffen is op de site van De Coster, maar ook onder de huidige Spar (= hoekperceel tussen de Opstalstraat en de N46, ten noordoosten van het kruispunt). Het exacte tracé van deze weg is dus eveneens goed gekend : **hij doorkruist het kruispunt van de N46 met de Opstalstraat en de Lieve Heerstraat. De verwachtingen om resten van deze weg terug te vinden onder het kruispunt zijn is echter vrij klein. Deze weg zou echter wel in de Slachthuisstraat teruggevonden kunnen worden.** Vermoedelijk is dit de oudste weg (langs het kamp en een tempel).

Weg 3. Dit is de meest noordelijke weg van de vicus. **Deze weg werd fysiek nog niet vastgesteld**, maar er is een sterk vermoeden op basis van de opgravingen. Het tracé wordt vermoed tussen de opgravingen van Van Den Branden en de Windmolenstraat, door of langs het huidige voetbalterrein. **Mogelijk wordt deze weg in de Windmolenstraat aangetroffen. Gezien er in de Opstalstraat veel erosie heeft plaatsgevonden, is de kans klein dat de weg hier bewaard is.**

Figuur 27 Reconstructie van de vicus met aangetroffen sites (De Mulder & Rogge 1999, 11).

Figuur 28 Projectie van het onderzoeksgebied op de vicus (naar De Mulder & Rogge 1999, 11). De pijlen verwijzen naar de locatie van de zuidelijke grens van de vicus en de locatie van weg 1 volgens nieuwe inzichten.

2.2.5.2.4 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BINNEN HET PROJECTGEBIED

- **Onderzoek op de Molenweg**

Het deel van de Molenweg in het verlengde van het projectgebied is in het verleden reeds archeologisch onderzocht. Het onderzoek stelde vast dat de bodem **verstoord** was door karrensporen van een weg die teruggaat tot de late middeleeuwen²¹.

- **Onderzoek op perceel 790V**

De zone C, zoals afgebeeld op figuur 28, werd een aantal decennia geleden onderzocht door M. Rogge. Een grondplan is niet beschikbaar. Wel is gekend dat de opgraving bestond uit verschillende kleine werkputten, door middel van een sleuvenstelsel met tussenbankjes²². Er is dus geen sprake van een vlakdekkend onderzoek. Dit kon vastgesteld worden bij het archeologisch onderzoek op de Kwakkel waarbij oude sleuven aan het licht kwamen. Daarbij kon tevens geconstateerd worden dat de tweede helften van de sporen vaak bleven zitten. In deze zone kunnen dus nog archeologische sporen en vondsten aan het licht komen.

In deze zone werd een urnengrafveld aangetroffen, alsook vroeg-Romeinse graven en midden-Romeinse kuilen. Mogelijk doorsnijdt ook een Romeinse weg deze zone.

- **Archeologisch vooronderzoek op de percelen 791/2L, 791/2B**

In het kader van de archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259) vond een proefsleuvenonderzoek plaats op de percelen 791/2L en 791/2B. Hier kwamen Romeinse sporen aan het licht.

2.2.5.2.5 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK OP DE AANGRENZENDE PERCELEN

Op verschillende van de aangrenzende percelen vonden opgravingen plaats. Hieronder wordt per deelzone de voornaamste opgravingen weergegeven. Een gedetailleerde weergave van het projectgebied geprojecteerd op de Romeinse vicus is te vinden in **bijlage 5**.

- **Onderzoek langs de N46, net ten oosten van de Windmolenstraat en de Molenlos (figuur 29 en bijlage 5)**

Te vermelden sites zijn hier de site van de Windmolenstraat (De Mulder & Deschieter 2003) (noordelijke kant van de Provinciebaan); de site Van Den Branden (Deschieter, De Mulder & Braeckman 1999) (noordelijke kant van de Provinciebaan) en onderzoek op perceel C912b (Deschieter & De Mulder 2001) (zuidelijke kant van de Provinciebaan). **Uit deze opgravingen valt op dat hoe dichter bij de Provinciebaan, het aantal sporen afneemt**²³. Dit wordt weergegeven op **figuur 29-30**. De zone zonder sporen komt overeen met de zone van de bestaande depressie/bedding, zoals besproken in hoofdstuk 2.2.3.4.

De meest recente visie op de verklaring van de depressie, is dat deze te wijten aan grootschalige (post?)middeleeuwse leemontginning. De optie van een Romeinse holle weg is minder geloofwaardig : de oriëntatie ervan wijkt af van de andere wegen. De afwezigheid van grondsporen in de zone rond Provinciebaan zijn te wijten aan leemontgravingen, die tot vrij recent plaats vonden. Op de recente opgraving door het Archeocentrum Velzeke²⁴ voor een nieuwe parkingzone op de hoek van de Doolbosweg en de N46, waren tegen de N46 opnieuw geen oude sporen aanwezig. Bodemkundige Jari Mikkelsen bestudeerde de bodemopbouw en stelde er vast dat verschillende meters van de oorspronkelijke bodemopbouw zijn verdwenen, gezien de kalkrijke leem hier dagzoomt. Er wordt vermoed dat de bedding niet bestond in de Romeinse periode. Interessant is een oude foto van de werken ter hoogte van het kruispunt van de N46 met de Opstalstraat waarop in het profiel van het talud Romeinse sporen zichtbaar zijn, wat er duidelijk op wijst dat de Romeinse sporen dus weldegelijk doorliepen ter hoogte van de bedding (**foto 24**). **Daarom zijn er ter hoogte van de trechter/bedding nagenoeg geen archeologische sporen meer te verwachten**. De enige sporen die nog zouden kunnen bewaard zijn, zijn waterputten, maar

²¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Velzeke Molenweg-Wijngaardshaag* [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500000> (geraadpleegd op 7 april 2023).

²² Mondeling mededeling G. De Mulder en J. Deschieter.

²³ Deschieter & De Mulder 2001, 149-150.

²⁴ Deschieter & De Wandel 2023.

deze worden in deze zone niet verwacht. Langsheen de Provinciebaan zijn verschillende waterputten aangetroffen, maar deze zijn telkens hoger gesitueerd, op de rand van de oorspronkelijke helling.²⁵

- **Onderzoek langs de N46, ten westen van de Opstalstaat en de Lieve Heerstraat (figuur 30 en bijlage 5)**

Te vermelden sites zijn hier de sites van De Coster en Tybens (Braeckman 1997) (ten noorden van de Provinciebaan) en De Roover (De Mulder & Rogge 1999) (ten zuiden van de Provinciebaan). Belangrijk in deze zone zijn het aantreffen van een Romeinse baan, een tempel, waterput, oven, etc.. Voor de site van De Roover werden in de omgeving van de Provinciebaan ook minder sporen aangetroffen net als bij de eerste zone. Dit lijkt niet het geval te zijn voor de site van De Coster. Eén van de tempelsites bevindt zich op ca. 30 m van het onderzoeksgebied. In de buurt van de tempelzone worden kuilen gevonden met vondsten die in de rituele sfeer te plaatsen zijn. De Provinciebaan bevindt zich hier nog steeds in de depressie, dus vermoedelijk is ter hoogte van de Provinciebaan niets meer bewaard gebleven.

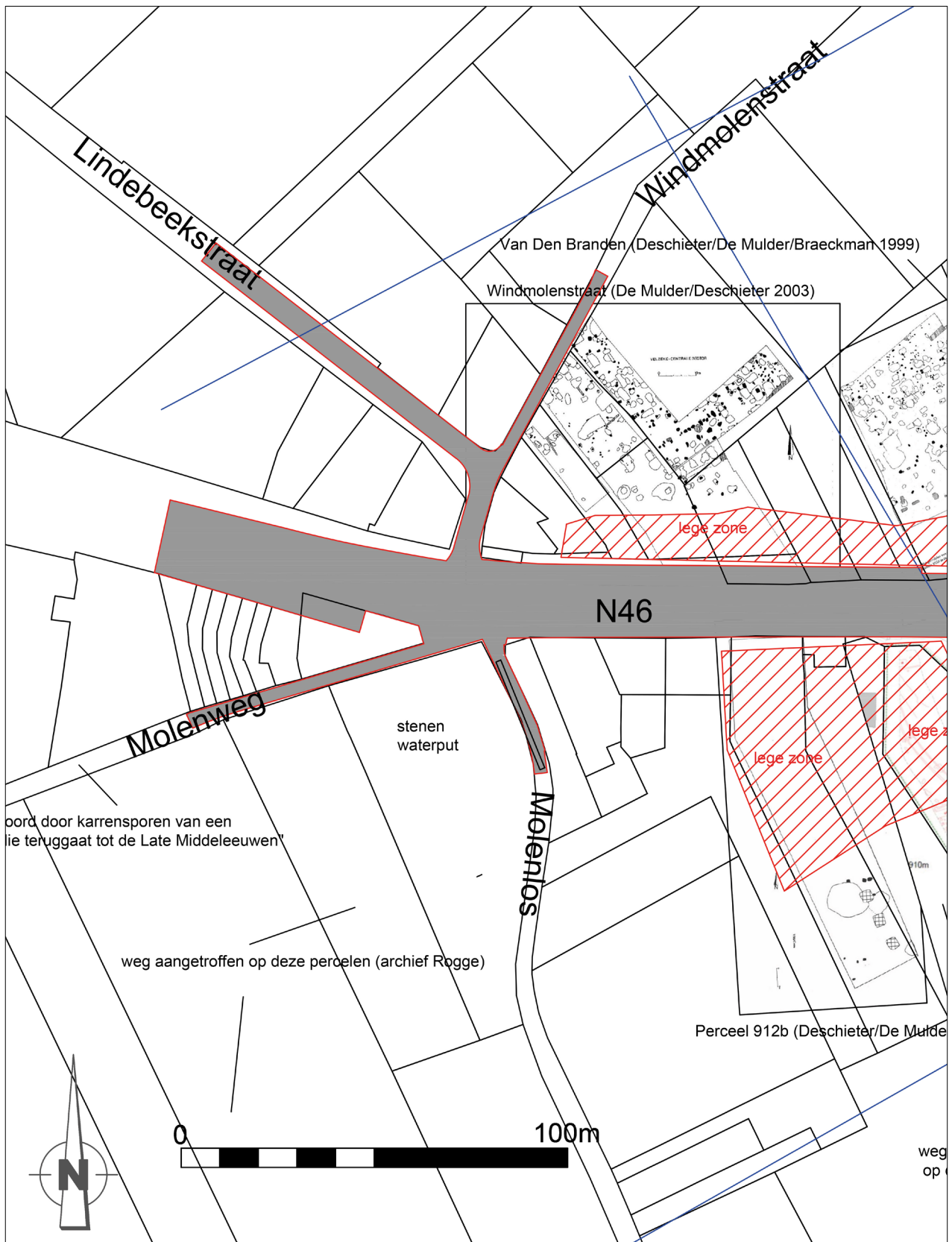
- **Onderzoek ter hoogte van de Kwakkel (figuur 31 en bijlage 5)**

Iets meer zuidoostelijker van de Provinciebaan is het onderzoek op de Kwakkel te vermelden (Deschieter 2003) alsook onderzoek op perceel 791V2 (Deschieter & De Wandel 2007) en het onderzoek op locatie C (figuur 28) op een urnengravelveld (besproken in hoofdstuk 2.2.5.1). Een deel van het projectgebied, (perceel 790V) doorsnijdt de locatie C.

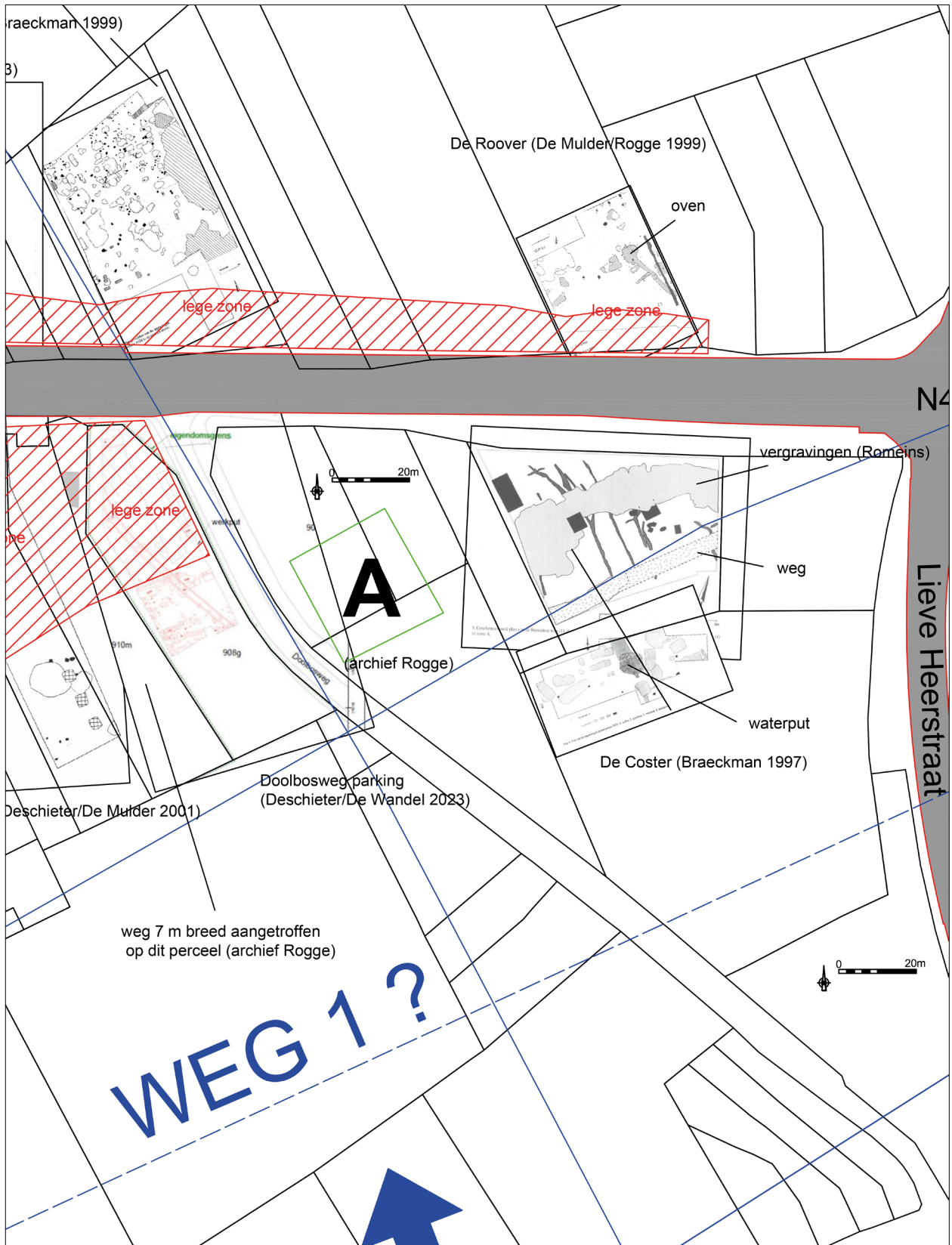
- **Onderzoek langs het oostelijke deel van het projectgebied (bijlage 5)**

Hier zijn onder meer de sites op perceel C785k (Deschieter & De Mulder 2001) en de site van Van Immerzele (Deschieter & De Mulder 1998) langsheen de Provinciebaan te vermelden. Hier kwamen onder meer een pottenbakkersoven aan het licht en een deel van de baan Kortrijk – Tongeren.

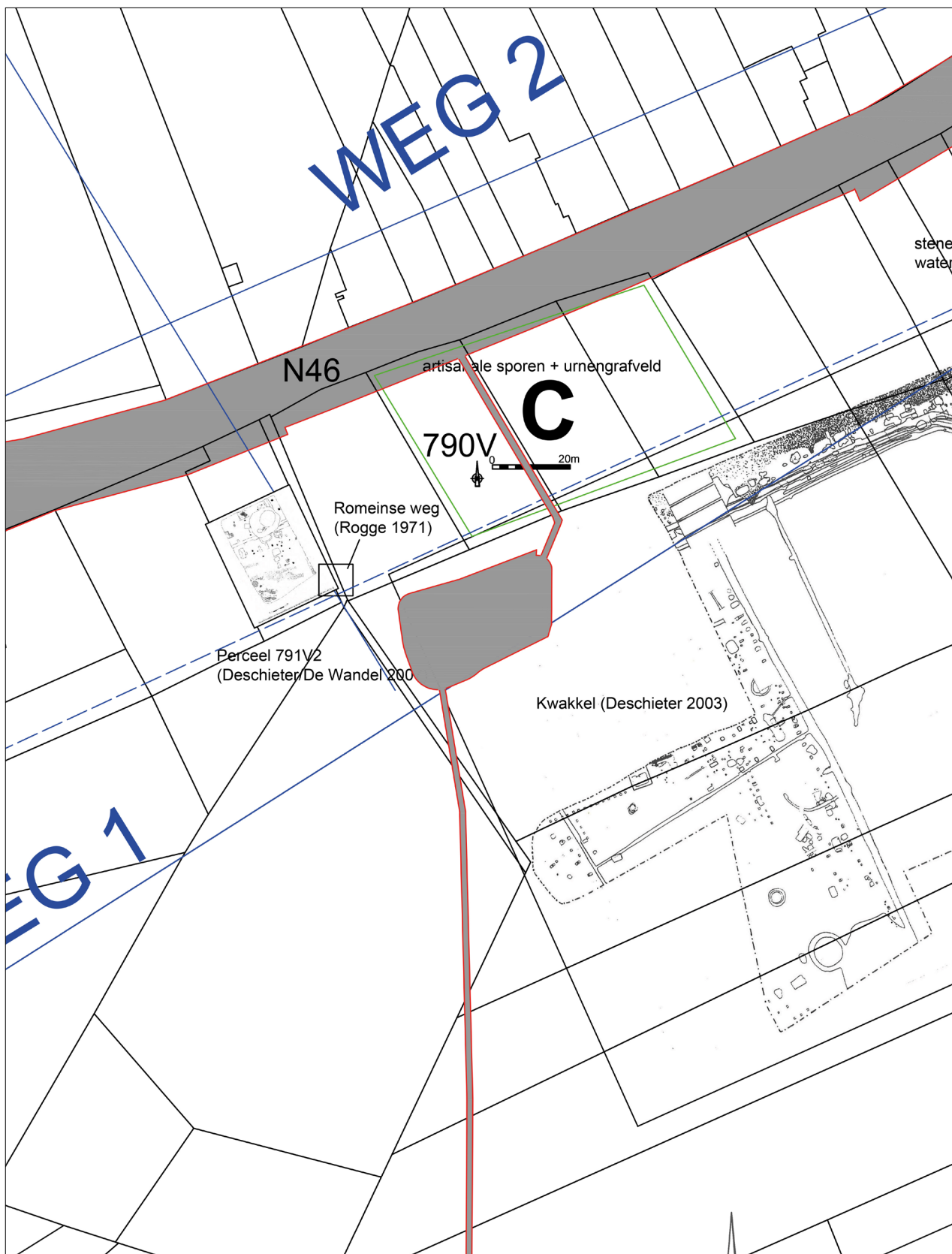
²⁵ Pers. mededeling Guy De Mulder.

Figuur 29 Opgegraven sites langsheen het projectgebied (schaal 1:1250) (deel 1) (voor een gedetailleerde versie zie bijlage 5).

Figuur 30 Opgegraven sites langsheen het projectgebied (schaal 1:1250) (deel 2) (voor een gedetailleerde versie zie bijlage 5).

Figuur 31 Opgegraven sites langsheen het projectgebied (schaal 1:1250) (deel 3) (voor een gedetailleerde versie zie bijlage 5).

2.2.5.3 VROEGE MIDDELEEUWEN

In de omgeving van de Lindebeekstraat (ca. 150 m ten westen van het projectgebied) kwam een Merovingisch grafveld aan het licht²⁶. Deze vindplaats situeert zich echter buiten het projectgebied.

2.2.6 EEN DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.6.1 HET LANDSCHAPPELIJK KADER

Velzeke en het gehucht Ruddershove zijn gelegen op een noordoost-zuidwest georiënteerd leemplateau, gelegen tussen de Molenbeek in het zuiden en de Passemarebeek in het noorden, en zijn daarom een goede locatie voor bewoning.

Het projectgebied ligt in een gebied dat reeds vrij sterk verstoord is bij de aanleg van wegenis, riolering en nutsleidingen. Het grootste gedeelte van het gebied is verhard. Op een aantal delen van het projectgebied vond een hoge graad van erosie plaats en werden zo holle wegen gecreëerd. Opvallend is de topografie rondom het westelijke deel van het projectgebied rondom de Provinciebaan. Daar is de Provinciebaan een holle weg, die zich enkele meters diep insnijdt onder het niveau van de aanpalende percelen. De bedding is echter breder dan enkel de holle weg. Er wordt momenteel vermoed dat ook grootschalige leemontginning heeft plaatsgevonden in deze zone.

2.2.6.2 DE MENSELIJKE AANWEZIGHEID

De oudste geattesteerde sporen in de nabijheid van het projectgebied zijn twee **urnengravingen** uit de late bronstijd en de vroege ijzertijd. Eén van de grafvelden situeert zich binnen onderzoeksgebied.

Het projectgebied ligt grotendeels binnen de Romeinse **vicus** van Velzeke. De oorsprong van de vicus gaat terug tot de Augusteïsche periode met een legerkamp gesitueerd langs de baan van Boulogne naar Keulen. Het kamp en de baan liggen echter buiten het projectgebied. Bij het kamp ontstond een civiele nederzetting, die in de loop van de 1ste eeuw na Chr. uitgroeide tot een bloeiende nederzetting, die doorsneden wordt door het projectgebied. Op quasi alle aanpalende percelen van het projectgebied kwamen in het verleden Romeinse vondsten en/of sporen aan het licht. Het betreft bewoningssporen (hout- en steenbouw, waterputten, kuilen, etc.) maar ook resten van ambachtelijke activiteiten (pottenbakkersovens, metallurgie, etc.), twee tempels en begravingen. De bewoonde zone was gekenmerkt door een open bebouwing. Opvallend is de afname van archeologische sporen naar de Provinciebaan toe, rondom het westelijke gedeelte van de Provinciebaan. Naast de economische functie had de vicus een religieus aspect met twee heiligdommen van het Gallo-Romeinse cella-type. Eén van de twee tempels ligt op een 30-tal meter verwijderd van het onderzoeksgebied. Vanaf het einde van de 3de eeuw loopt de bewoning ten einde. Er doorsnijden ook een aantal Romeinse wegen het projectgebied.

Op ca. 150 m buiten het projectgebied zijn enkele **Merovingische** begravingen aan het licht gekomen.

Uit de middeleeuwen of postmiddeleeuwen zijn twee **windmolens** gekend, die zich situeerden net ten noorden van het onderzoeksgebied. Behalve een aanduiding op enkele historische kaarten is er voorlopig geen verdere info over deze windmolens gekend.

Minstens vanaf het midden van de 17de eeuw bestaat het volledige onderzoeksgebied uit verschillende **wegen**. De impact hiervan op het archeologisch erfgoed is momenteel nog moeilijk in te schatten.

²⁶ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Velzeke*
Buzegem [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500307> (geraadpleegd op 31 maart 2023).

2.2.7 DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED

2.2.7.1 EEN GEMOTIVEERDE TEKSTUELE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED OP HET ONDERZOCHE TERREIN

➤ **Aanwijzingen voor het archeologisch potentieel, landschapshistoriek en gebruiksevolutie**

Wat betreft de metaaltijden, is er op één locatie een potentieel om urnengraven aan te treffen uit de late bronstijd of vroege ijzertijd. Onder de N46 is de kans echter zeer groot dat de bestaande verharding van de rijweg en nog mogelijk aanwezige oudere wegtracés, de mogelijk aanwezige graven verstoord zal hebben. Ter hoogte van de rioleringsstreng tussen de N46 en het bufferbekken kunnen nog archeologische sporen en vondsten bewaard zijn (urnengraven, Romeinse graven, wegtracé en bewoning).

Voor de Romeinse periode is er een heel hoog archeologisch potentieel voor het aantreffen van sporen, gezien de ligging binnen de Romeinse vicus van Velzeke. Dit kunnen zowel bewoningssporen zijn en begraving, maar ook sporen die te maken hebben met artisanale of zelfs religieuze activiteiten. Er doorkruisen ook enkele Romeinse wegen het projectgebied. Vanaf de Claudisch/Neronische periode groeit de vicus uit tot een dense bewoningszone, met plaatselijk heel hoge concentraties van (diepe) Romeinse kuilen.

➤ **Wat is de impact van de geplande werken?**

Algemeen

Bij de Lieve Heersstraat en de Opstalstraat wordt het gabarit enigszins verbreed door de aanleg van fiets- en voetpaden. Voor het uitvoeren van de werken worden evenwel geen werkkoffers uitgegraven waardoor de impact klein is. Elders zullen de werken gebeuren binnen het **bestaande gabarit van de huidige wegenis en riolering**. De impact blijft globaal genomen beperkt.

Vooraf de **aanleg sleuf** van de **nieuwe RWA- riolering** zal in bepaalde zones zorgen voor **bijkomende verstoring**.

Hieronder wordt de impact per straat of werkzone in detail beschreven:

Provinciebaan

De nieuwe DWA-riolering zal zo veel mogelijk geplaatst worden ter hoogte van de bestaande riolering, waar ze iets dieper zal geplaatst worden. Deze bestaande riolering(en) bevindt zich hoofdzakelijk in de zones tussen de huidige rijbanen en de huizen, wat inhoudt dat de zone onder de rijbaan nog vrij ongeroerd is. De nieuwe RWA-riolering zal centraal onder de rijbaan worden gelegd, in deze weinig geroerde zones. **De aanleg van de RWA-riolering heeft daarom de grootste impact op het mogelijke aanwezige bodemarchief.** Hiervoor zal een **aanleg sleuf van ca. 1,50 m breed tot ca. 2,15 m diep** worden gegraven. De voorziene boomputten situeren zich allemaal in zones die reeds geroerd zijn voor de aanleg van andere nutsleidingen. De diepte van de putten bedraagt slechts 0,5 m, terwijl de nutsleidingen tot op 1 m diep kunnen liggen. De nutsleidingen in de Provinciebaan worden aan beide kanten van de baan samengebracht in één sleuf. Deze sleuven bevindt zich ook hoofdzakelijk ter hoogte van reeds geroerde grond.

Op een groot deel van de Provinciebaan is echter reeds heel veel erosie gebeurd en bestaat de weg reeds lang als een holle weg. In deze zones zijn geen archeologische sporen meer te verwachten en is de impact van de werken laag.

Molenweg

Hier is de verstoringgraad van het bodemarchief al danig groot, zodat er weinig ongeroerde zones overblijven. Eerder archeologisch onderzoek op een stuk van de Molenweg buiten het projectgebied toonde bovendien aan dat de ondergrond hier verstoord is door de laatmiddeleeuwse weg. Er wordt een **lage impact** verwacht. Ter hoogte van de verbinding tussen de Molenweg en de Molenlos is de ondergrond sterk verstoord door de aanwezigheid van nutsleidingen en heeft ook veel erosie plaats gevonden.

Molenlos

In de Molenlos is geen riolering aanwezig, maar slechts enkele nutsleidingen. De ondergrond zou hier nog grotendeels intact kunnen zijn onder de huidige verharding. De aanleg van een nieuwe rioleringsleuf zal een **grote impact** hebben op het bodemarchief. Hier wordt echter enkel een DWA-leiding gelegd met een kleinere diameter (25 cm) wat ook een kleinere aanlegleuf impliceert van maximaal 1,35 m breed. Ter hoogte van de verbinding tussen de Molenweg en de Molenlos is de ondergrond sterk verstoord door de aanwezigheid van nutsleidingen en heeft ook veel erosie plaats gevonden.

Windmolenstraat

Het gedeelte van de Windmolenstraat tussen de N46 en de Lindebeekstraat is reeds vrij veel verstoord door de bestaande riolering en de nutsleidingen. Het deel dicht bij de Provinciebaan is ook sterk onderhevig geweest aan erosie en ligt binnen een diepe bedding. In deze zone worden bijgevolg geen sporen verwacht. Er wordt daarom een **lage impact** verwacht. In het gedeelte ten **noorden** van de Lindebeekstraat, zal enkel de nieuwe RWA-leiding voor een groot deel ongeroerde grond aansnijden. Hier zal de **impact** van de werken **groter** zijn op het aanwezige archeologische erfgoed. Op de aanpalende percelen ten oosten van de Windmolenstraat werd een dichte Romeinse zone opgegraven. Deze zal zich ongetwijfeld verder zetten onder de Windmolenstraat;

Lindebeekstraat

Het gedeelte van de Lindebeekstraat binnen het projectgebied is al sterk verstoord door bestaande riolering en nutsleidingen. Enkel een centraal gedeelte lijkt nog onaangeroerd, en zal bij het graven van de aanlegleuf voor de nieuwe RWA-leiding verstoord worden. **Plaatselijk** kan een **grote impact** plaats vinden.

Lieve Heerstraat

De bestaande riolering en nutsleidingen situeren zich voornamelijk onder de huidige voetpaden. De zone onder de huidige rijbaan is nog vrij onaangeroerd. De impact van de aanleg van de nieuwe RWA- en DWA-leiding kan hier een vrij grote impact hebben. **Echter, gezien de Lieve Heerstraat sinds lang al een holle weg is, en er een heel grote graad aan erosie plaatsvond, wordt verwacht dat hier geen archeologische erfgoed meer bewaard is.** Daarom wordt een eerder **lage impact** van de werken verwacht.

Opstalstraat

De bestaande riolering en nutsleidingen situeren zich voornamelijk onder de huidige voetpaden. De zone onder de huidige rijbaan is nog vrij onaangeroerd. De impact van de aanleg van de nieuwe RWA-leiding kan hier een vrij grote impact hebben. **Echter, gezien de Opstalstraat sinds lang al een holle weg is, en er een heel grote graad aan erosie plaatsvond, wordt verwacht dat hier geen archeologische erfgoed meer bewaard is.** Daarom wordt een eerder **lage impact** van de werken verwacht.

Slachthuisstraat

De bestaande riolering en nutsleidingen situeren zich voornamelijk naast de huidige rijbaan. De zone onder de huidige rijbaan is nog vrij onaangeroerd, maar het is mogelijk dat de baan plaatselijk is opgehoogd. De impact van de aanleg van de nieuwe RWA en DWA-leiding kan hier een vrij **grote impact** hebben.

Riolering tussen N46 en bufferbekken (perceel 790V)

De geplande werken kunnen een **grote impact** hebben op de mogelijk aanwezige sporen, gezien hier nog geen riolering aanwezig is.

Bufferbekken

De werken zullen een **grote impact** hebben op het aanwezige erfgoed. Opgravingen op aanpalende percelen tonen aan dat hier een hoog potentieel op sporen te verwachten is.

Riolering tussen bufferbekken en Kerklandstraat

De werken zullen een **grote impact** hebben op het aanwezige erfgoed. Opgravingen op aanpalende percelen tonen aan dat hier een hoog potentieel op sporen te verwachten is.

Kerklandstraat

Lage impact, zie archeologienota 2021G56/2021I294/2021J361 (All-Archeo bvba 1259).

Aansluiting Kerklandstraat en Lippenhovestraat

Lage impact van de werken gezien het zeer beperkte oppervlak.

➤ **Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?**

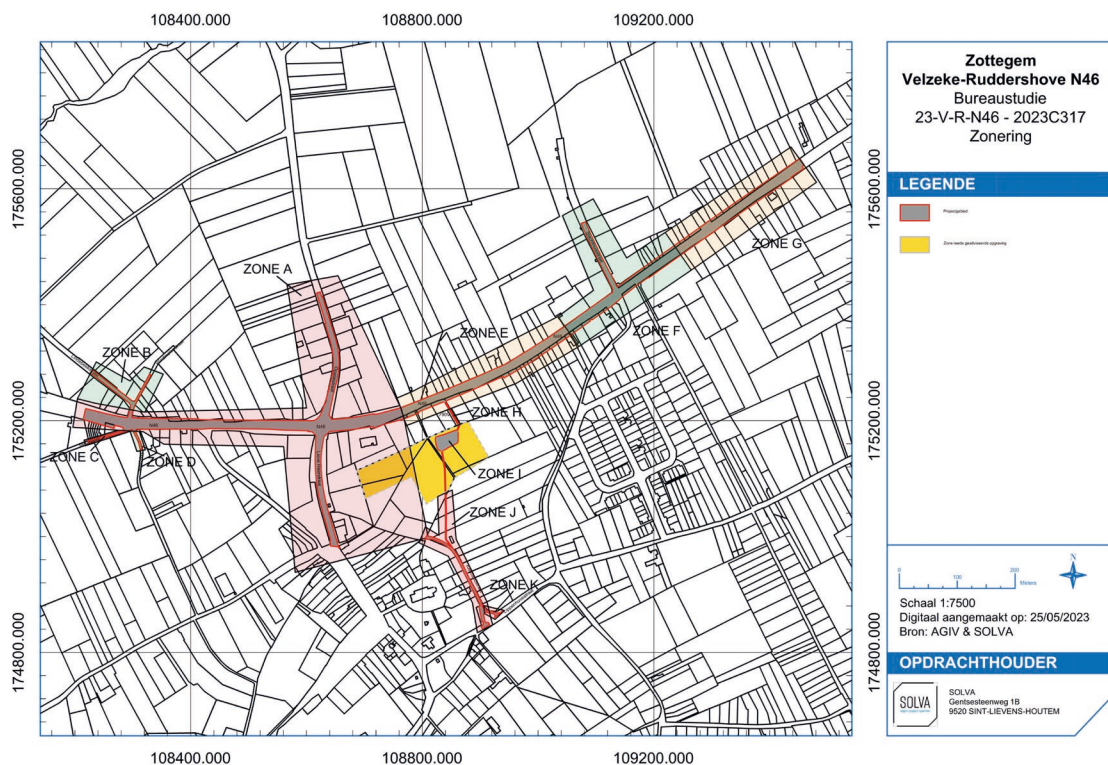
De werken die zijn gepland, situeren zich binnen de Romeinse vicus van Velzeke. Het jarenlange systematische archeologische onderzoek in deze Romeinse nederzetting, was en is nog steeds cruciaal voor onze kennis van Romeinse vici in Vlaanderen. Velzeke is dan ook één van de best onderzochte vici in Vlaanderen. Dit draagt ertoe bij dat elke nieuwe informatie binnen een groter geheel kan worden geïnterpreteerd, maar ook dat elk nieuw puzzelstuk het groter geheel verder aanvult. Een goede evaluatie van de mogelijke impact van de geplande werken op het erfgoed is hier belangrijk zodat potentiële kenniswinst niet verloren gaat.

Zo bieden de werken in het projectgebied een gelegenheid om een antwoord te bieden op een aantal **specifieke vraagstellingen** binnen de nederzetting :

- Een deel van de Provinciebaan dat binnen het projectgebied valt, is in een **diepe bedding of depressie** gelegen, waarin geen sporen meer verwacht worden. Deze depressie is enerzijds te wijten aan het feit dat het om een holle weg gaat, maar anderzijds ook omdat er leemontginning heeft plaatsgevonden in de middeleeuwen en postmiddeleeuwen. Tot op heden vond er nog geen archeologisch onderzoek plaats onder de Provinciebaan zelf om dit al dan niet te staven.
- Kan er meer informatie verkregen worden in verband met **de Romeinse wegen** binnen de vicus?
 - **Weg 1** doorkruist het zuidelijke deel van de Lieve Heerstraat. Een hoge graad aan erosie zorg er echter voor dat hier geen archeologische sporen meer verwacht worden. De weg is reeds op verschillende plaatsen aangetroffen en goed onderzocht zodat het exacte verloop en datering intussen gekend zijn. Daarom zou het aansnijden van de weg in de Lieve Heerstraat weinig meerwaarde te bieden hebben.
 - **Weg 2** doorkruist het onderzoeksgebied ter hoogte van het kruispunt van de N46 en de Opstalstraat/Lieve Heerstraat. In deze zone vonden echter al te veel werkzaamheden en erosie plaats, dat ook hier weinig tot geen archeologische restanten verwacht worden. Bovendien werd de weg ook op verschillende plaatsen aangesneden rondom het kruispunt (Spar en site van De Coster) zodat het tracé en datering ervan in deze zone ook goed gekend is. Daarom zou het aansnijden van de weg ter hoogte van het kruispunt weinig meerwaarde bieden. Het is echter wel mogelijk dat deze weg wordt aangesneden in de Slachthuisstraat of in het oostelijke deel van het projectgebied (N46). In dit deel heeft veel minder erosie plaats gevonden en is het tracé van de weg minder goed gekend.
 - **Weg 3.** Deze weg is enkel hypothetisch gekend. Hij wordt verwacht in de Lindebeekstraat. Dit kan de hypothese van deze weg al dan niet bevestigen.
- Loopt één van de aangetroffen **urnengravingen** door onder de Provinciebaan?
- Tot op heden is er enkel een fysieke afbakening van de vicus vastgesteld kunnen worden aan de zuidelijke grens van de vicus. Is er ook een fysieke afbakening aan de **oostelijke grens van de vicus**?

- Hoe is de **bewaring** van de archeologische sporen onder de rijbaan van de huidige Provinciebaan, in het gedeelte buiten de bedding/depressie? Zullen er bij het wegnemen van de huidige verharding, Romeinse sporen vrij komen te liggen? Of zijn er nog onderliggende oudere wegtracés aanwezig, zodat bij de werken geen Romeinse sporen zullen worden aangesneden bij de heraanleg van de wegenis?

Het potentieel verschilt per deelzone naargelang de mate van historische versterking en erosie. Dit wordt weergegeven in **bijlage 7**. Zones met de minste erosie en hoogste kans om archeologische sporen aan te treffen bij de geplande werken zijn in het groen aangegeven. Zones met gekende versterking/erosie maar waar er nog kans bestaat om sporen aan te treffen, zijn in het oranje aangegeven. Zones waar de werken waarschijnlijk geen archeologische sporen zullen aansnijden omwille van erosie/versterking, zijn in het rood weergegeven.

Figuur 32 Deelzones afhankelijk van het archeologisch potentieel.

➤ **Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?**

Louter op basis van de bureaustudie kan **geen definitieve inschatting** van het archeologisch en wetenschappelijk potentieel van de locatie. Na afweging blijkt verder onderzoek in de meeste zones dan ook cruciaal. Dit onderzoek neemt diverse vormen en **verschilt per deelzone**. Er wordt met name een combinatie van proefputten en opgraving geadviseerd.

2.2.7.2 **AFBAKENING VAN ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS OF VERWACHT WORDT**

Zie **bijlage 7** : de zones met rode arcering geven de zones weer waar verwacht wordt dat de werken weinig tot geen bewaard archeologische erfgoed zullen aansnijden.

2.2.7.3 **AFBAKENING VAN ZONES WAAR ARCHEOLOGISCH ERFGOED VASTGESTELD IS OF VERWACHT WORDT**

Zie **bijlage 7** : de zones met oranje arcering geven de zones weer waar verwacht wordt dat de werken mogelijk bewaard archeologische erfgoed zullen aansnijden en zones met groene arcering geven de zones weer waar verwacht wordt dat de werken waarschijnlijk bewaard archeologische erfgoed zullen aansnijden.

3 BIBLIOGRAFIE

3.1 LITERATUUR

BRAECKMAN K., DE MULDER G. & ROGGE M. 1995. Opgravingen in de vicus te Velzeke en op een Romeins wegtracé te Strijpen. Een voorlopig verslag 1993-1995. In: Archeologische Kroniek van Zuid-Oost-Vlaanderen, Bijdragen, IV, overdruk uit: *Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde. Handelingen, VII*, 273-288.

BRAECKMAN K., DE MULDER G. & ROGGE M. 1997. Opgravingen in de Gallo-Romeinse vicus te Velzeke. Een interimverslag 1995-1996, *Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde. Handelingen, VIII*, 199-211.

DE MULDER G., ROGGE M., LIEVENS L. & VAN DURME L. 1995. *Twee urnengravingen te Zottegem-Velzeke*. Provinciaal archeologisch museum van Zuid-Oost-Vlaanderen – site Velzeke, Zottegem.

DE MULDER G. & ROGGE M. (eds.) 1999. De Gallo-Romeinse vicus te Velzeke I. Sporen van Flavische en 2de eeuwse bewoning. *Publicaties van het Provinciaal Archeologisch Museum van Zuid-Oost-Vlaanderen – site Velzeke. Gewone reeks – nr. 2*, Zottegem.

DE MULDER G. & SMITS L. 1999. Onderzoek van menselijke crematies uit twee urnenveldennecropolen te Velzeke (O.-VI.), *Lunula. Archaeologia protohistorica, VII*, Bruxelles, 30.01.1999, 43-45.

DESCHIETER J., DE MULDER G. & BRAECKMAN K. 1999. Archeologisch noodonderzoek te Velzeke (1997-1998), in: Romeinendag 24 maart 1999, 6-10

DESCHIETER J. & DE MULDER G. 1998. Een Gallo-Romeinse pottenbakkersoven te Velzeke, *VOBOV-info*, 48, 15-19.

DESCHIETER J. & DE MULDER G. 2001. Archeologisch noodonderzoek in de Gallo-Romeinse vicus te Velzeke (1999-2000), *Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde. Handelingen, X*, 1, 143-162.

DESCHIETER J. & DE MULDER G. 2003. Archeologisch onderzoek in de Gallo-Romeinse vicus te Velzeke (2000-2001), *Romeinendag. Journée d'archéologie romaine*, Leuven, K.U.Leuven, 08.02.2003, 27-30.

DESCHIETER J. 2003. Over grachten, grenzen en gebouwen in de uithoek van een vicus... het archeologisch noordonderzoek op de 'Kwakkel'-site te Velzeke (2002-2003), *VOBOV* 58, 26-39.

DESCHIETER J. & DE MULDER G., 2005. Het archeologisch onderzoek van de vicus te Velzeke in 2003-2004. Sporen van een baanpost in de zuidoostelijke sector, *Zottegems Genootschap voor geschiedenis en oudheidkunde. Handelingen XII*, 169-218.

DESCHIETER J. & DE WANDEL T. 2007. Het archeologisch onderzoek in de Gallo-Romeinse vicus te Velzeke in 2006-2007, *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde* 13, 2, 5-18.

DESCHIETER J. & DE WANDEL T. 2023. Archeologierapport van een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstelling. Perceel C908, Doolbosweg Velzeke, Zottegem, intern rapport Provincie Oost-Vlaanderen.

FERKET R., REYNS N. & GYESBREGHS D. 2021. *Archeologienota. Velzeke – Ruddershove (Zottegem) – Zwartestraat*, Rapporten All-Archeo bvba 1259.

ROGGE M. 1971. Een bijdrage tot de studie van het Gallo-Romeins wegennet tussen Schelde en Dender, *Helinium XI-2*, 124-153.

SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYPENS M., HERMY M. & DE BLUST G. 2002. *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*. Onuitgegeven rapport.

STEVENS F. 2020. Archeologienota. N46, Zottegem Velzeke fietspaden, Vlaams Erfgoed Centrum, *VEC Nota 678*, Geel, onuitgegeven rapport.

3.2 WEBSITES

<https://www.dov.vlaanderen.be>

<https://www.geopunt.be>

<https://inventaris.onroerendergoed.be>

<https://geo.onroerendergoed.be>

<https://maps.google.be>

<http://www.cartesius.be>

<http://cai.onroerendergoed.be/>